

PRIORITETI ZA PROSPERITET

Europska
investicijska banka | Grupa

PRIORITETI ZA PROSPERITET

IZVJEŠĆE O RADU ZA 2024.

Europska
investicijska banka | Grupa

**Izvešće o radu Europske investicijske banke za 2024.
Prioriteti za prosperitet**

© Europska investicijska banka, 2025.
98 – 100, boulevard Konrad Adenauer
L-2950 Luxembourg

Sva prava pridržana.

Sve upite o pravima i davanju dopuštenja treba uputiti na adresu publications@eib.org.

Više informacija o aktivnostima EIB-a dostupno je na našim mrežnim stranicama na www.eib.org.

Možete se obratiti i našoj informativnoj službi na adresi info@eib.org. Predbilježite se na naš e-bilten na stranici www.eib.org/sign-up.

© Izvori fotografija: EIB, Energy Dome, Verkor, Swappie, Matr Foods, Rim Foam, Shutterstock, GettyImages.

Izdavač: Europska investicijska banka
Tiskano na papiru FSC®.

ŠTO NAM DONOSI OVO IZVJEŠĆE?

Građani i poduzeća od Europe očekuju da podrži ulaganja u budućnost. Ulaganja koja će im poboljšati život. Ulaganja koja će povećati sigurnost i otvoriti nove prilike. Godine 2024. Grupa EIB-a predstavila je Strateški plan koji će pomoći u ostvarenju upravo tih ciljeva. Svojim radom, čiju okosnicu čini naših osam strateških prioriteta, nastojimo ubrzati zelenu tranziciju, potaknuti tehnološke inovacije, ojačati sigurnost i obranu te podržati regionalnu koheziju i socijalnu infrastrukturu. Naša posvećenost međunarodnom razvoju i integraciji tržišta kapitala jamstvo je snažne prisutnosti Europe u svim dijelovima svijeta. **Ostvarivanjem svojih prioriteta potičemo rast, blagostanje te tehnološki i društveni napredak u pojedinačnim državama članicama, na cijelom prostoru Europske unije te posvuda u svijetu.** Naši prioriteti usklađeni su s programom čelnika Europe u području konkurentnosti, strateške autonomije i gospodarske sigurnosti. Svojim radom u tim područjima pridonosimo tome da se glas Europe itekako čuje posvuda u svijetu te pomažemo u prevladavanju geopolitičkih izazova današnjice. U ovom izvješću opisuju se probrani projekti u kojima se ogleda srž našeg rada u svakom od tih prioritetnih područja.

SADRŽAJ

2 GLAVNI NAGLASCJI IZ 2024. – PODACI O KREDITIMA I UČINKU

4 GRUPA EIB-A U VAŠOJ ZEMLJI

6 EIB U VAŠEM SVIJETU

9 NAŠI KLJUČNI STRATEŠKI PRIORITETI

1. DJELOVANJE U PODRUČJU KLIME

- 12 Njemačka: Energija iz srca zemlje
- 13 Njemačka: Elektroenergetska mreža za zeleno srce
- 14 Francuska: Giga-poticaaj za baterije
- 16 Italija: Energija iz obnovljivih izvora pod kupolom
- 18 Poljska: Konačno na sigurnom

2. DIGITALIZACIJA I TEHNOLOŠKE INOVACIJE

- 22 Belgija: Može se i bez maske za spavanje
- 23 Finska: Tehnologija bez roka trajanja
- 24 Njemačka: Jeste li za televožnju?
- 25 Italija: Elektrificirana budućnost
- 26 Španjolska: Revolucija u svijetu motocikala
- 27 Austrija: Zeleno rješenje za čelik
- 28 Španjolska i Švedska: Val inovacija
- 29 Poljska: Svjetlosni skok
- 30 Francuska: Prilagodljiva protutijela

3. SIGURNOST I OBRANA

- 34 Danska: Novo poglavlje za Esbjerg

4. SUVREMENA KOHEZIJSKA POLITIKA

- 38 Italija: Teška odluka
- 39 Rumunjska: Tranzicija na krovu
- 40 Slovenija: Širenje zelene energije
- 41 Poljska: Prugom do mora

5. SOCIJALNA INFRASTRUKTURA

- 44 Cipar: Kućenje za učenje
- 45 Austrija: Najam na svakom koraku
- 46 Češka: Ostrava izlazi na bis
- 47 Italija: Nije oksimoron

6. POLJOPRIVREDA I BIOGOSPODARSTVO

- 50 Grčka: Akumulacija otpornosti
- 51 Španjolska: Crno zlato iz kuhinje
- 52 Danska: Micelijburger
- 54 Njemačka: Modernizacije mljekarske proizvodnje
- 55 Njemačka: Rješenje za prste polizati

7. GLOBALNA ULAGANJA SA SNAŽNIM UČINKOM NA OKOLIŠ I DRUŠTVO

- 58 Bosna i Hercegovina: Struja koja teče ka budućnosti
- 62 Albanija: Na pravom kolosijeku
- 63 Ukrajina: Držimo se zajedno
- 64 Južnoafrička Republika, Mozambik i Tajvan: Vlasničkim kapitalom do konkretnih pomaka
- 65 Mauritanija: Više raznolikosti za bolju budućnost

8. UNIJA TRŽIŠTA KAPITALA

- 68 Španjolska i Francuska: Platforme za mobilizaciju kapitala

72 ODAKLE DOLAZE SREDSTVA

74 UPRAVLJANJE

75 GLAVNI NAGLASCJI IZ OPERATIVNOG PLANA GRUPE ZA RAZDOBLJE 2025. – 2027.

GLAVNI NAGLASCI IZ 2024.

**GRUPA EIB-A
U 2024.**

88,8 mlrd. €

**EUROPSKA
INVESTICIJSKA BANKA
U 2024.**

68,2 mlrd. €
unutar EU-a

8,4 mlrd. €
izvan EU-a

**EUROPSKI
INVESTICIJSKI FOND
U 2024.**

**14,4
mlrd. €**

Europski investicijski fond (EIF), sastavni dio Grupe EIB-a, specijaliziran je za rizično financiranje radi potpore mikro, malim i srednjim poduzećima, pri čemu potiče rast i inovacije širom Europe. Osigurava sredstva i stručnu pomoć za zdrava i održiva ulaganja i poslove s jamstvima. Dioničari EIF-a su EIB, Europska komisija, javne i privatne banke i financijske institucije.

UČINAK RADA EIB-A

238 500
ha

Površina obuhvaćena pošumljavanjem i obnovom šuma

854 000

Broj novih pretplatnika u 5G-mrežama

368 000

Broj polaznika obrazovnih ustanova koje su dobile potporu

20 964
MWh

Kapaciteti za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora

100 400

Stambene jedinice s poboljšanim energetskeim svojstvima

14,7 milijuna

Kućanstva koja se mogu opskrbiti električnom energijom

107 370 km

Izgrađeni/unaprijeđeni elektroenergetski vodovi

7,2 milijuna

Ugrađena napredna brojila električne energije

14,9 milijuna

Broj stanovnika s poboljšanim zdravstvenim uslugama

67,5 milijuna

Broj stanovnika s boljom gradskom/regionalnom infrastrukturom

305 milijuna

Broj dodatnih putovanja javnim prijevozom

19 800

Broj izgrađenih ili obnovljenih socijalnih ili prihvatljivih stambenih jedinica

2,5 milijuna

Broj stanovnika s pristupom novim sustavima sakupljanja otpada

5,9 milijuna

Broj stanovnika s boljim sustavom odvodnje

13,7 milijuna

Broj stanovnika sa zdravstveno ispravnijom vodom za piće

2 milijuna

Broj stanovnika izloženih smanjenoj opasnosti od poplava

49

Broj lansiranih satelita

1,5 milijuna

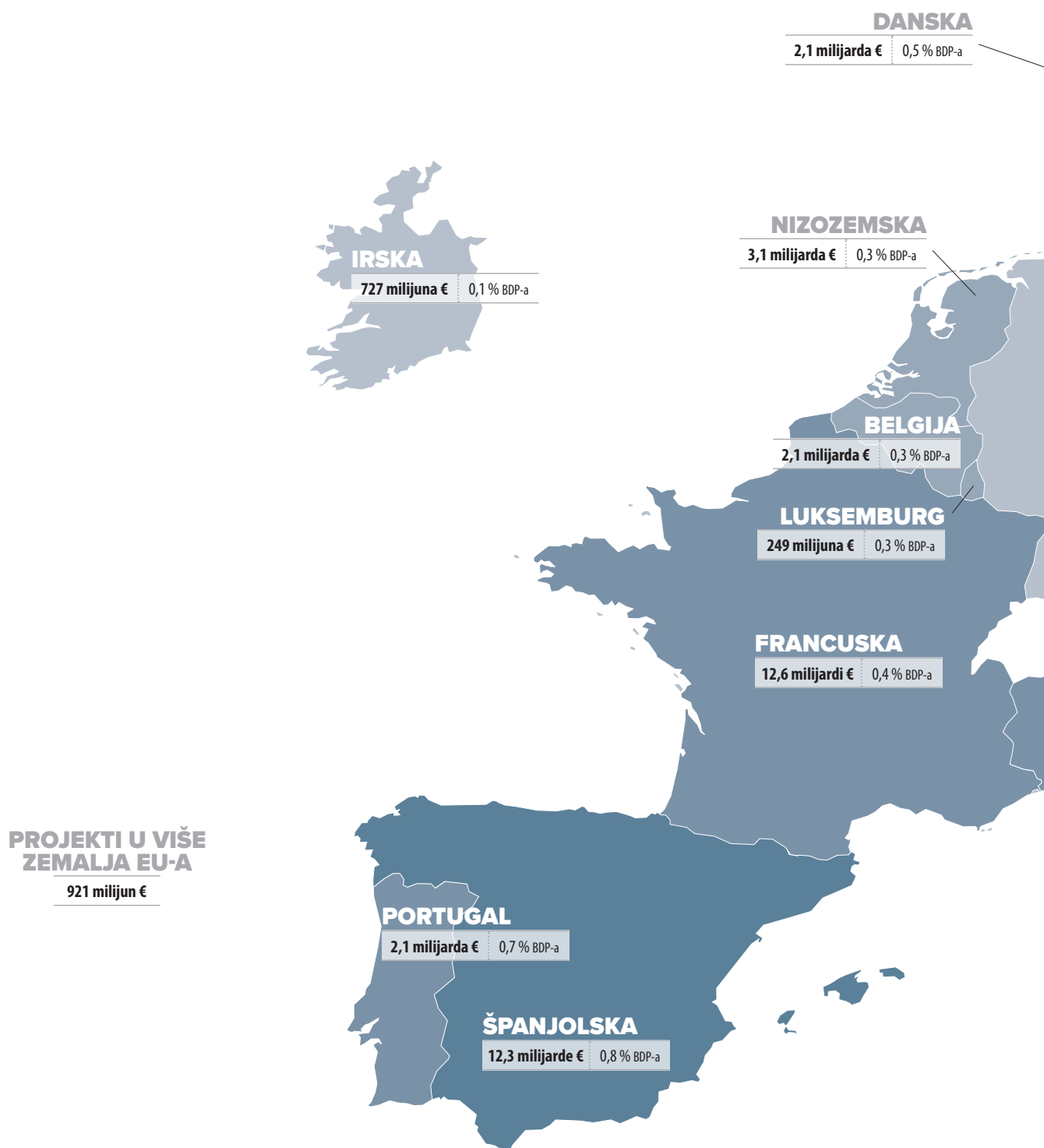
Broj novih radnih mjesta koja će se otvoriti do 2028.

1,1 %

Učinak na BDP EU-a do 2028.

Očekivani ishodi novih projekata ugovoreni u 2024. Svi iznosi su nerevidirani i privremeni.

GRUPA EIB-A U VAŠOJ ZEMLJI

Tamnije boje označavaju viša ulaganja kao postotak BDP-a.

EIB U VAŠEM SVIJETU

**UKUPNO
IZVAN EU-A
8,4 milijarde €**

**AZIJA
1,3 milijarde €**

Europska investicijska banka ne podržava, ne prihvaća niti ne iznosi nikakav sud o pravnom položaju područja, granicama, bojama, nazivima ili podacima prikazanim na ovom zemljovidu.

Nakon uvođenja sankcija EU-a protiv Sirije u studenom 2011., EIB je obustavio sve kreditne i savjetodavne aktivnosti u toj zemlji. Međutim, EIB je dio skupine ključnih donatora za Siriju, koja prati stanje pod zajedničkim vodstvom EU-a i UN-a.

NAŠI KLJUČNI STRATEŠKI PRIORITETI

50,7
milijardi €

Lokacija Verkorove
gigatvornice u blizini
Dunkerquea omogućava
mu lakši uvoz sirovina i
izvoz baterija.

DJELOVANJE U PODRUČJU KLIME

“ Širenje primjene novih čistih tehnologija jedan je od najhitnijih izazova s kojima se Europa danas suočava. Inovacije u području čistih tehnologija napreduju brže no ikada prije, ali pretakanje revolucionarnih pomaka u prilagodljiva i za tržište spremna rješenja – pogotovo putem pokaznih projekata kakvi još nisu viđeni – i dalje je iznimno težak pothvat koji iziskuje golem kapital. Ti pionirski projekti sa sobom nerijetko nose velike rizike, zbog čega je nužno uspostaviti čvrsta partnerstva javnog i privatnog sektora kako bi se svladale te prepreke. Posvećeni smo popunjavanju te ključne praznine u financiranju tvrtki u fazi rasta, kao i olakšavanju uspostave učinkovitih partnerstava radi bržeg uvođenja transformativnih tehnologija. Podupiranjem najperspektivnijih europskih pothvata u području čistih tehnologija nastojimo potaknuti napredak naše energetske tranzicije, ojačati gospodarsku otpornost i učvrstiti položaj Europe u globalnom čistom gospodarstvu. ”

Irene Gálvez Verdú, voditeljica Odsjeka za vlastiti kapital i kapital za rast u području čistih tehnologija pri Upravi za poslovanje EIB-a

“ Financiranje otporne i zelene infrastrukture važnije je no ikad prije zbog pojave zastrašujućih i razornih nevremena, suša i proloma oblaka. Europska investicijska banka u povlaštenom je položaju jer može uvelike pridonijeti svojom potporom politikama vlada i privlačenjem značajnih iznosa privatnog kapitala radi financiranja u području klime. Vjerujem da kao klimatska banka EU-a možemo postati još agilniji u svom djelovanju, učiniti više te zadržati jasno dugoročno usmjerenje politike kojim se savršeno nadopunjuju svi ostali strateški prioriteti. ”

Dirk Roos, voditelj Odsjeka za programe energetske tranzicije u Upravi za projekte EIB-a

ENERGIJA IZ SRCA ZEMLJE

U Njemačkoj je u tijeku bušenje radi dobivanja topline i energije iz podzemnih stijena, što je inovativno rješenje koje ne počiva na akumulacijama vode

Daniel Mölk najprije je početkom 2010-ih radio u bavarskom gradu Geretsriedu na projektu u kojem se tragalo za podzemnim akumulacijama vrele vode za potrebe proizvodnje geotermalne energije u skladu s planom tamošnjeg komunalnog poduzeća. Vodu nisu pronašli, ali Mölk i ostatak tima doznali su gotovo sve što uopće i treba znati o formacijama tla i stijena u okolici grada. Time su postavljeni temelji za pionirski geotermalni pothvat na tom istom mjestu 13 godina kasnije.

Projekti u području geotermalne energije većinom se svode na dovođenje topline iz podzemnih akumulacija vode ili pare, do kojih se dolazi bušenjem. No u Geretsriedu, kao i mnogogdje drugdje, podzemna voda nije dostupna ni pristupačna. Stoga Mölk, danas glavni direktor njemačke podružnice kanadske tvrtke Eavor, buši duboko u zemlju i izvlači toplinu iz same stijene.

U Geretsriedu se gradi prvi komercijalni sustav zatvorene petlje nazvan Eavor-Loop, i to uz pomoć bespovratnih sredstava iz Inovacijskog fonda EU-a u iznosu od 91,6 milijuna eura te izdvajanja Europske investicijske banke u visini od 45 milijuna eura. Riječ je o inovaciji koja će donijeti čistu i obnovljivu toplinsku i električnu energiju za potrebe 30 000 kućanstava u regiji.

Sustav podsjeća na divovski podzemni radijator. Eavorovi tehničari buše dvije okomite bušotine do dubine od 4 500 do 5 000 metara. Zatim od dna svake bušotine buše 12 parova horizontalnih bočnih kanala dugih 3 000 do 3 500 metara, što ukupno čini oko 80 km bušenja po svakoj petlji. (Sustav u Geretsriedu sastojat će se od četiri takve petlje.) Divovski radijator potom se puni čistom vodom. Protok vode pokreće se pomoću pumpe. Kad se pumpa isključi, sustav nastavlja prirodno raditi po principu „termosifona“. To znači da vodu na dnu sustava kondukcijom zagrijava podzemna stijena, nakon čega se diže do površine gdje se može izravno koristiti za potrebe daljinskog grijanja ili proizvodnje električne energije. Sustav ispušta manje stakleničkih plinova nego konvencionalni geotermalni sustavi jer nema potrebe za opetovanim utiskivanjem tekućina, kao ni za čestom uporabom pumpi.

Predviđa se da će prva petlja u sklopu projekta Eavor-Loop u Geretsriedu proraditi krajem 2024. Očekuje se da će sve četiri petlje biti u pogonu do 2026. Tvrtka radi na još jednom projektu u Hannoveru.

“**Kad se pumpa isključi, sustav nastavlja prirodno raditi.**”

ELEKTROENERGETSKA MREŽA ZA ZELENO SRCE

Tiringija modernizira elektroenergetsku mrežu kako bi otklonila prepreke na putu ka dekarbonizaciji

Kako bi smanjila svoje emisije CO₂ i ojačala svoju energetska sigurnost, Europa ulaže golemu sredstava u obnovljive izvore energije poput energije vjetra i sunca. No isprekidana i vremenskim prilikama uvjetovana opskrba električnom energijom dobivenom iz sunca i vjetra operatorima elektroenergetskih mreža otežava predviđanje i upravljanje ponudom i potražnjom električne energije. Isto tako, oslanjanje na obnovljive izvore elektroenergetskim mrežama može otežati održavanje postojeće električne frekvencije. To ugrožava njihovu stabilnost jer umanjuje sposobnost sustava da izdrži iznenadne poremećaje poput gubitka velikog generatora ili nenadnog slabljenja vjetra.

TEAG, operator distribucijske mreže u njemačkoj pokrajini Tiringiji, jedna je od mnogih elektroenergetskih tvrtki u Europi koje sada ulažu ne bi li otklonile te prepreke na putu ka dekarbonizaciji. Znana kao „zeleno srce Njemačke” zbog svojih gustih šuma, Tiringija više od 57 % svoje električne energije proizvodi iz obnovljivih izvora, s time da 22,4 % dobiva iz vjetra.

U travnju 2024. TAEG je s Europskom investicijskom bankom u okviru plana Europske unije REPowerEU ugovorio zajam u iznosu od 400 milijuna eura radi pomoći u financiranju 600 milijuna vrijednog programa modernizacije njegove razgranate regionalne mreže. Poduzeće opslužuje 620 jedinica lokalne samouprave, a mnoge od njih su malene, s tek 10 000 do 20 000 stanovnika. Zahvaljujući tom zajmu, TAEG će moći udvostručiti svoja ulaganja u elektroenergetsku mrežu i zaposliti još najmanje 300 radnika.

“**Očekujemo golemo povećanje potrebe za obnovljivim izvorima energije.**”

„Očekujemo golemo povećanje potrebe za obnovljivim izvorima energije”, ističe Mike Karaschinsky, voditelj sektora u TAEG-u. „Njemačka se od veoma centraliziranog sustava utemeljenog na elektranama na ugljen i nuklearnim elektranama smještenima u blizini potrošačkih središta odmakla prema veoma decentraliziranom sustavu u kojem se proizvodnja odvija kad su vremenske prilike najpovoljnije. Izazov je dokučiti gdje će se budući tokovi odvijati i koji će pravci biti najprometniji.”

Inteligentna mreža

U sklopu programa ulaganja postaviti će se novi elektroenergetski kabeli i nadzemni dalekovodi svih napona, a drugi će se zamijeniti. Trebat će izgraditi i trafostanice, a za automatizirano i digitalno dispečiranje bit će potrebne suvremene mrežne komponente. Ulaganja su nužna za modernizaciju mreže radi povezivanja većeg broja decentraliziranih proizvođača i korisnika, među kojima su i potrošači koji žele priključiti solarne panele, dizalice topline i zidne stanice za punjenje električnih vozila kako bi izvukli korist iz digitalne transformacije.

„Uz porast elektromobilnosti, uz automobilske baterije i sustave za punjenje koji energiju mogu vraćati u mrežu, trebamo ulagati u kudikamo inteligentniju mrežu”, napominje Karaschinsky.

GIGA-POTICAJ ZA BATERIJE

Francuski *start-up* Verkor gradi gigatvornicu u Dunkerqueu radi masovne proizvodnje baterijskih ćelija za 300 000 električnih vozila godišnje

U srpnju 2020. Benoît Lemaignan s petero je partnera osnovao francusku *start-up* tvrtku za proizvodnju baterija. Tvrtka je dobila naziv po planinskom masivu Vercors, koji se nadvija nad Lemaignanovim rodnim Grenobleom. Rast joj je bio toliko strmoglav koliko su to i litice te moćne uzvisine.

Nakon što je prikupio početnih 250 milijuna eura za svoj inovacijski centar u Grenobleu, Verkor je ubrzo uspio pribaviti dodatna sredstva, pa tako i 650 milijuna eura državnih subvencija u okviru plana Francuska 2030., koji je zamišljen radi pomoći u daljnjem razvoju francuske industrije golemim ulaganjima u inovativne tehnologije i zelenu tranziciju. Subvencije su uključivale i 60 milijuna eura koliko je odobrila regija Hauts-de-France te 30 milijuna eura koliko je izdvojio Dunkerque.

U travnju 2024. Europska investicijska banka odobrila je Verkoru izravne zajmove vrijedne 270 milijuna eura radi pomoći u gradnji njegove gigatvornice u Dunkerqueu, i to uz potporu iz programa InvestEU. K tome, s poslovnim bankama koje sudjeluju u projektu EIB kani ugovoriti posredovane kredite, čime bi se njegova ukupna izdvajanja za projekt mogla popeti na 400 milijuna eura.

Nestabilna tržišta

No sva ta silna ulaganja nisu izuzeta od rizika.

„*Start-up* tvrtkama poput Verkora nije lako prikupiti milijarde eura vlasničkog i dužničkog kapitala na tržištu baterija za električna vozila”, napominje Olivier Kueny, kreditni referent Europske investicijske banke koji je radio na ovom poslu. „Potražnja za električnim automobilima i cijene sirovina vrlo su nestabilne, a ovakvi megaprojekti izloženi su tehnološkim, tržišnim i građevinskim rizicima zbog kojih je strukturiranje financiranja osjetljivo pitanje za investitore i zajmodavce.”

Na bateriju otpada 30 % do 50 % cijene električnog vozila, a električna vozila još uvijek su skuplja od usporedivih automobila s pogonom na fosilna goriva. Proizvođači vozila rade na smanjivanju tog troška kako bi električni automobili proizvedeni u Europi mogli konkurirati automobilima s pogonom na fosilna goriva i električnim vozilima proizvedenima u Aziji. „Riječ je o veoma konkurentnom sektoru”, objašnjava Jonas Wolff, glavni inženjer u Europskoj investicijskoj banci. „Prisutan je tehnološki rizik jer proizvođači neprestano pomiču granice ne bi li iz baterija izvukli bar mrvicu više te tako uspjeli spustiti njihovu cijenu.”

Kako pomaknuti granice

Primjerice, katoda – kao ključna komponenta litij-ionske baterije – izrađuje se od smjese nikla, mangana i kobalta, uz dodatak određene količine litija i drugih metala. „Recept za tu smjesu je zaštićen“, napominje Wolff. Metali su skupi i izrazito nestabilni, sa složenim lancima opskrbe te procesima vađenja i proizvodnje. Tendencija je da se u smjesi smanji količina skupih i nestabilnih metala kako bi se umanjili troškovi i povećala stabilnost cijena. Tu je i pitanje pridržavanja propisa u pogledu opskrbnih lanaca, koji se nerijetko nalaze izvan granica Europske unije. „Trudimo se uspostaviti lokalnu proizvodnju materijala, a potom je proširiti na Europu, ali i izvan njezinih granica“, ističe osnivač Lemaignan. „Određeni materijali i dalje će stizati iz Afrike, Južne Amerike i Azije. No litij ćemo u pravilu dobavljati iz Europe. Nešto nikla ćemo nabavljati u Europi, a nešto kobalta dolaziti će nam iz Maroka. Te opskrbe lance razvijamo u suradnji s Renalutom.“

Lokacija gigatvornice u blizini luke Dunkerque omogućit će lakši uvoz sirovina i izvoz gotovih proizvoda za pogone Renaulta. Sa svoje četiri proizvodne linije, gigatvornica će, kako se očekuje, proizvoditi baterijske ćelije za do 300 000 vozila godišnje. Očekuje se i da će se zahvaljujući projektu u Dunkerqueu do 2030. otvoriti 1 500 do 2 000 radnih mjesta.

“ **Ovaj projekt ispunjava sve potrebne uvjete. Riječ je o inovativnoj europskoj *start-up* tvrtki koja olakšava zelenu tranziciju europske automobilske industrije i pridonosi globalnoj konkurentnosti Europe u tom ključnom sektoru.** ”

ENERGIJA IZ OBNOVLJIVIH IZVORA POD KUPOLOM

Ugljikov dioksid izaziva klimatske promjene. No u jednoj talijanskoj tvrtki dokučili su kako ga pretvoriti u rješenje za skladištenje energije iz obnovljivih izvora i tako se boriti protiv globalnog zagrijavanja

Na obzoru u središnjoj Sardiniji ocrta se divovski balon. Pun je ugljikovog dioksida, jednog od glavnih stakleničkih plinova koji izazivaju opasne promjene naše klime. No upravo bi taj uzročnik globalnog zagrijavanja mogao postati važan čimbenik u borbi protiv klimatskih promjena. Energy Dome, što bismo mogli slobodno prevesti kao energetska kupola, naziv je *start-up* tvrtke sa sjedištem u Milanu koja se koristi golemim balonom (znanim i kao kupola) kao ključnim dijelom svog sustava za baterijsku pohranu energije pomoću CO₂.

„Obnovljivi izvori energije trenutačno preuzimaju vodeću ulogu kad je riječ o proizvodnji električne energije, ali tu postoji jedna ‚kvaka‘: nije baš uvijek sunčano, a nije uvijek ni vjetrovito“, objašnjava Paolo Cavallini, voditelj ljudskih resursa u Energy Domeu. „S druge strane, električna energija iz obnovljivih izvora potrebna nam je danonoćno. Stoga nam treba dugotrajno skladištenje energije.“

A upravo je skladištenje karika koja nedostaje u (r)evoluciji obnovljivih izvora energije. Proizvođači energije trebali bi biti u stanju štedjeti energiju dobivenu iz vjetrova ili sunca kako bi ju se moglo koristiti u razdobljima niske proizvodnje. Inovatori iskušavaju mnoge različite metode, ali ona iznikla u Energy Domeu jedna je od najperspektivnijih. Njihova inovacija omogućava skladištenje energije u trajanju od čak deset sati uz upola manju cijenu u usporedbi s litij-ionskim baterijama. „To trajanje je ključno jer obnovljivim izvorima omogućava da zamijene fosilna goriva i u Europi dosegnu do 90 % udjela u strukturi izvora energije“, ističe Cavallini.

Pokazno postrojenje Energy Domea prvo je takve vrste, a u pogonu je već dvije godine. U općini Ottana na Sardiniji gradi se postrojenje pune veličine, koje će u samo jednom pražnjenju moći proizvesti 200 MWh električne energije – jednako koliko i 2 439 baterija Teslinog Modela 3 Long Range.

„Dugotrajno skladištenje energije karika je koja nedostaje u ostvarenju energetske tranzicije“, ističe Cavallini, „a mi vjerujemo da svojom tehnologijom možemo popuniti tu prazninu.“

Iz negative u pozitivu

Tijekom dana, sustav baterijske pohrane energije na bazi CO₂ koristi se viškom energije iz lokalne mreže, koji u pravilu dolazi iz solarnih izvora, za komprimiranje i ukapljivanje ugljikova dioksida, nakon čega ga skladišti u čelične spremnike. Tu se iskorištava to što, za razliku od zraka, ugljikov dioksid može prijeći u tekuće stanje pod visokim tlakom i na sobnoj temperaturi. Kompresija stvara i toplinu koja se pohranjuje u posebne jedinice za skladištenje toplinske energije. Kad se javi potreba za električnom energijom, postupak je obrnut. Ugljikov dioksid pohranjen u tekućem stanju zagrijava se u jedinicama za skladištenje i tako vraća u plinovito stanje. Taj plin zatim se širi natrag u kupolu. No prije no što tamo stigne, okreće turbinu radi proizvodnje električne energije.

„Cijeli postupak čini zatvorenu petlju, pri čemu se u mrežu vraća 75 % energije koja je prvotno utrošena tijekom punjenja“, objašnjava Cavallini. „Sve skupa može trajati 30 godina bez ikakve degradacije, za razliku od drugih elektrokemijskih tehnologija koje brzo degradiraju.“

Potporna zelenoj tranziciji Europe

Radi borbe protiv klimatskih promjena, Europska unija donijela je ambiciozan plan prelaska na ugljično neutralno gospodarstvo do 2050. Da bi ostvarila taj cilj, Europa će izgubljene kapacitete za proizvodnju energije iz fosilnih goriva morati nadomjestiti izvorima bez emisija, a napose obnovljivim izvorima energije poput vjetera i sunca.

Rješenje koje Energy Dome nudi za skladištenje energije podupiru Europska investicijska banka i Breakthrough Energy Catalyst, platforma koju financira Bill Gates, pri čemu su zajednički izdvojili sredstva u iznosu od 60 milijuna eura. Takva rješenja presudna su za ostvarivanje klimatskih ciljeva Europe. „Riječ je o nadahnjujućem primjeru revolucionarne tehnologije kakvih nam je u Europi i svijetu potrebno još više“, ističe Alessandro Ronzoni, kreditni referent Europske investicijske banke koji je radio na tom poslu. „Ovo financiranje pomoći će u izgradnji postrojenja, primjeni tehnologije i privlačenju privatnih sredstava.“

Budućnost dugotrajnog skladištenja

Baterije tvrtke Energy Dome sjajne su za uravnoteženje ponude energije iz obnovljivih izvora i potražnje za energijom, kao i za omogućavanje skladištenja zaliha za više dana kako bi se mreža stabilizirala u razdobljima nepovoljnih vremenskih prilika, kad dolazi do prekida u proizvodnji energije pomoću solarnih fotonaponskih panela.

Baterije na ugljikov dioksid izdvajaju se i po svojoj cjenovnoj pristupačnosti. Izrađene su od ekološki prihvatljivih materijala i gotovih komponenti. To znači da mogu proizvoditi električnu energiju po nižoj cijeni nego litij-ionske baterije.

„Naše postrojenje na Sardiniji prvi je modul te vrste u punoj veličini, a to će biti i modul koji ćemo primjenjivati posvuda u svijetu“, ističe Cavallini. „Naše kupole mogu se staviti u pogon u više veličina i konfiguracija.“

“ Dugotrajno skladištenje energije karika je koja nedostaje u ostvarenju energetske tranzicije. ”

KONAČNO NA SIGURNOM

U rujnu 2024. jugozapadnu Poljsku poharala je razorna poplava. Akumulacija Racibórz Dolny zaštitila je milijune stanovnika i pokazala moć protupoplavnih mjera

Czesław Burek, wójt Lubomije, sanjao je o budućnosti u kojoj će mještani sela Nieboczowy moći živjeti bez stalne ugroze od poplava. To mjestašće na jugozapadu Poljske pretrpjelo je teške posljedice prilikom izlivanja rijeke Odre 1997. godine, što je bila najgora poplava u povijesti regije. Uništenje domova i gubitak ljudskih života posve su shrvali tamošnju zajednicu. Burek, čija se titula odnosi na njegovu dužnost čelnika zajednice selâ, zakleo se da će spriječiti ponavljanje takvih tragedija. Prilika mu se pružila kad je poljska vlada odlučila izgraditi akumulaciju Racibórz Dolny u dolini Odre, nedaleko od njegova sela. No da bi se projekt ostvario, mještani su se morali suočiti s velikim izazovom: trebali su se preseliti. „Kako smo sa svih strana okruženi vodotocima, do nenadanih poplava dolazi kad god nas pogodi neko jače nevrijeme“, objašnjava Burek. „Da smo ostali tamo gdje smo bili, to bi bio kraj našega sela.“

Tako je zajednica zasnovala novo seoce, prigodno nazvano Nowe Nieboczowy. Te „Nove Nieboczowy“ iznikle su tek nekoliko kilometara od prvobitnog sela. Bila je to teška odluka, ali kad su jugozapad Poljske u rujnu 2024. poharale katastrofalne poplave, itekako se isplatila. Novo je selo tijekom tih poplava ostalo neokrnuto upravo zahvaljujući golemoj novoj akumulaciji. Osim što je zaštitila Nowe Nieboczowy, akumulacija je ublažila posljedice poplava za više od 2,5 milijuna stanovnika u tri pokrajine: Šleskoj, Donjoj Šleskoj i Opolskom. „Morali smo čekati gotovo 19 godina, pri čemu smo se suočili s mnogim izazovima, ali naposljetku smo pronašli način da zaštitimo svoju zajednicu i očuvamo svoju baštinu“, napominje Burek.

Prvi istinski test

JASPERS, partnerstvo koje financiraju Europska komisija i Europska investicijska banka, pomogao je u pripremi projekta akumulacije Racibórz Dolny te drugih projekata zaštite od poplava duž rijeka Odre i Nise. „Akumulacija djeluje kao divovska tampon-zona, pri čemu kontrolira poplavne vode iz Odre i Nise“, objašnjava Łukasz Wyra, viši inženjer vodnog gospodarstva u Europskoj investicijskoj banci, koji je radio na tom projektu. „Riječ je o ključnoj sastavnici sustava zaštite od poplava na Odri.“

U rujnu 2024. akumulacija je stavljena na ozbiljnu kušnju. Regiju su pogodile najjače dotad zabilježene poplave, koje su nadmašile čak i povijesni potop iz 1997. koji je prouzročio nesagledivu štetu i pogodio 600 000 stanovnika Wrocława. Oluja Boris u samo četiri dana donijela je količinu padalina pet puta veću od rujanskog prosjeka i prouzročila golemu štetu na cijelom jugu Poljske. Učinkovitost akumulacije izazvala je toliko oduševljenje da je na Googleovim kartama dobila tisuće recenzija punih zahvalnosti za žrtvu koju su sela podnijela time što su se premjestila radi njezine izgradnje. „To je spasilo grad Racibórz, odakle su moja majka i njezini roditelji“, piše jedan od recenzenata. „Zahvalio bih se bivšim stanovnicima sela Ligota Tworkowska i Nieboczowy, kao i članovima 240 raseljenih obitelji.“

Zaštita od poplava diljem Poljske

Nedavne poplave pokazuju koliko su samo važni projekti upravljanja poplavnim rizicima, baš kao i dalekovidnost poljske vlade u pokretanju ambicioznih projekata zaštite od poplava na ugroženim područjima širom zemlje, kao što su Kotlina Kłodzka, Sandomierz, Słubice, Żuławy i Węzeł Oświęcimski.

„Uz financijsku potporu EU-a dovršili smo 119 projekata okrenutih prilagodbi klimatskim promjenama, uključujući ulaganja kojima se unapređuje sigurnost od poplava, zadržavanje voda i razvoj sustava za predviđanje opasnosti i spašavanje u Poljskoj”, ističe Jarosław Orliński, direktor u Ministarstvu razvojnih fondova i regionalne politike. „Da su ta ulaganja izostala, šteta bi bila nesagledivih razmjera, kudikamo veća od one koja je nastala.”

Pojava koja uzima maha

Poplave su među najrazornijim prirodnim pojavama u svijetu, a zbog klimatskih promjena sve su učestalije i jače. Znanstvenici predviđaju da će četverodnevna nevremena s obilnim kišama postati dvaput učestalija i 7 % snažnija. Ako se globalna temperatura podigne za dva stupnja Celzija, te oluje mogle bi se javljati oko 50 % češće.

„Potrebno nam je više ovakvih projekata, a postojeća infrastruktura mora se proširiti i unaprijediti jer nam se zona sigurnosti opasno sužava”, upozorava Eckart Tronnier, koji je predvodio JASPERS-ov savjetodavni tim. „Mnogokad protupoplavna infrastruktura možda i postoji, ali se pritom zapravo ne koristi. Tek kad dođe do katastrofe uviđamo koliko je samo ustvari važna u spašavanju života i izbjegavanju velikih šteta.

U okviru svog novog angažmana, tehničko-savjetodavni tim pomaže poljskim vlastima u utvrđivanju i prioritiziranju novih projekata upravljanja poplavnim rizicima.

Projekti zaštite od poplava mogu udahnuti novi život i gradovima

„U Wrocławu su postupno počeli nicati restorani i trgovine, a obale rijeke preobrazile su se u zelene površine s biciklističkim stazama”, pridodaje Eckart Tronnier. „Dakle, voda je opet postala jednim od aduta grada.”

14,4
milijarde €

Finski Swappie produljuje
vijek trajanja pametnih
telefona i smanjuje
emisije ugljika.

2

DIGITALIZACIJA I TEHNOLOŠKE INOVACIJE

“ Naša potpora revolucionarnim tehnologijama poput umjetne inteligencije igra važnu ulogu u ubrzavanju znanstvenih otkrića, jačanju produktivnosti i konkurentnosti te preobrazbi poslovnih modela. Isto tako, njome se ubrzava energetska tranziciju, a pospješuju se i naša sigurnost i obrana, primjerice primjenom tehnologija kibernetičke sigurnosti. ”

Antonello Locci, voditelj Odsjeka za inovativne digitalne tehnologije i proizvodne industrije u Upravi za projekte EIB-a

“ Svaka od tih tvrtki ne samo da pomiče granice tehnologije, već i jača buduću autonomiju Europe u ključnim sektorima. ”

Yu Zhang, voditelj Odsjeka za duboku tehnologiju, digitalne i biološke znanosti u Upravi za poslovanje EIB-a

“ Svojom snažnom posvećenošću financiranju inovacija i digitalizacije podupiremo Europu u nastojanjima da poveća svoju konkurentnost. Sredstva koja izdvajamo za jačanje znanstvenih i tehnoloških temelja te za brz pristup informacijama i digitalnim uslugama povećavaju europske inovacijske kapacitete, a u konačnici i broj radnih mjesta u Europi. ”

Christine Garburg, voditeljica Odsjeka za poduzeća na Baltiku i u sjevernoj Europi pri Upravi za poslovanje EIB-a

“ Inovativne medicinsko-tehnološke tvrtke u ranom stadiju razvoja intenzivno sudjeluju u europskim aktivnostima istraživanja i razvoja koje se pozitivno održavaju na stjecanje novih spoznaja. Takvim ulaganjima još neispunjene medicinske potrebe zadovoljavaju se uz ostvarivanje snažnog socioekonomskog učinka, pa tako i znatnih koristi za zdravlje. ”

Dana Burduja, voditeljica Odsjeka za biološke znanosti i zdravlje u Upravi za projekte EIB-a

MOŽE SE I BEZ MASKE ZA SPAVANJE

Nyxoahova inovacija predstavlja minimalno invazivan postupak liječenja opstruktivne apneje u snu, najraširenijeg poremećaja spavanja u svijetu

Medicinsko-tehnološka tvrtka Nyxoah prepoznala je opstruktivnu apneju u snu kao ključno tržište zbog velikih potreba pacijenata i ograničenja postojećih mogućnosti liječenja. To je belgijsku tvrtku potaknulo na razvoj novog uređaja za liječenje tog poremećaja spavanja. „Jedan od glavnih motiva bila nam je visoka stopa odustajanja pacijenata od terapije tlakom u dišnim putevima, što je uobičajena prva linija liječenja opstruktivne apneje u snu“, objašnjava Olivier Taelman, direktor Nyxoaha. „Ova očito nezadovoljena potreba za nekim rješenjem usmjerenim na pacijenta navela nas je na razvoj minimalno invazivnog uređaja za neurostimulaciju.“

Inovativno rješenje koje je Nyxoah osmislio za svoj uređaj nazvan Genio moglo bi predstavljati velik pomak za 14 % muškaraca i 7 % žena koliko ih, prema procjenama, boluje od umjerene do teške apneje u snu.

Strojevi za liječenje „kontinuiranim pozitivnim tlakom u dišnim putovima“ iziskuju nošenje neudobne maske tijekom cijele noći. Mnogi pacijenti nisu u stanju podnijeti to liječenje jer im je neudobno ili im ometa san. Stoga polovina korisnika od njega odustane već nakon nekoliko godina.

Europska investicijska banka prepoznala je potencijal uređaja Genio i u srpnju 2024. uložila 37,5 milijuna eura radi potpore daljnjem istraživanju i razvoju te povećanju proizvodnje.

„Naša neurostimulacijska tehnologija osmišljena je kako bi pacijentima bilo udobnije i kako bi postali suradljiviji nakon što im se omogući da iskuse bolju kvalitetu života zahvaljujući djelotvornom i praktičnom rješenju za jednu važnu, ali još neispunjenu medicinsku potrebu“, ističe Taelman.

Minimalna invazivnost

Opstruktivna apneja u snu dovodi do opetovanih epizoda prestanka i nastavka disanja uslijed zatvaranja gornjih dišnih putova. Do tog često dolazi zbog opuštanja mekog tkiva u grlu. Klinička ispitivanja pokazala su da se stopa smrtnosti u neliječenih pacijenata koji boluju od opstruktivne apneje u snu tijekom vremena znatno povećava. Ako se ne liječi, u pojedinca može udvostručiti rizik od moždanog udara te upeterostručiti rizik od smrti uslijed kardiovaskularnih bolesti. Neliječena apneja u snu može prouzročiti i dnevnu pospanost te slabu koncentraciju, a povećava i rizik od visokog krvnog tlaka te dijabetesa tipa 2.

Uređaj Genio usađuje se ispod brade na dubinu od približno dva centimetra, i to kratkim ambulantnim postupkom. Radi bez vanjske baterije ili drugih vidljivih dijelova, što omogućava udobnu i diskretnu uporabu. Najvažniji mišić jezika naziva se genioglosalni mišić, a njegov živac poznat je kao hipoglosalni živac. Genio stimulira i lijevu i desnu stranu tog živca, neposredno ispod brade, čime potiče kontrakciju u stražnjem dijelu jezika, što ga lagano gura naprijed. Stimulacijom tog živca, sustav sprečava ponovno zapadanje jezika u grlo i tako osigurava da dišni putovi ostanu otvoreni cijelu noć.

TEHNOLOGIJA BEZ ROKA TRAJANJA

Finsko poduzeće Swappie uvodi inovacije u obnavljanje pametnih telefona kako bi smanjilo emisije ugljika i količinu elektroničkog otpada te sačuvalo ključne sirovine

Europljani su 2023. kupili 130 milijuna novih pametnih telefona. Proizvodnja svakog telefona izaziva emisiju 80 kg CO₂. Obnovljeni pametni telefoni ostavljaju 78 % manji ugljični otisak od novih, ali u Europi u preprodaju ide tek 25 % rabljenih telefona. To znači da se gotovo 98 milijuna pametnih telefona nikad ne obnovi, čime se propušta velika prilika za smanjenje emisija ugljika. Finsko poduzeće Swappie obnavlja i preprodaje pametne telefone kako bi kupcima pomoglo da smanje svoj ugljični utisak i prigrle kružno gospodarstvo.

A sve je počelo kad je Sami Marttinen postao žrtva internetske prijevare.

„Kupio sam rabljeni telefon preko interneta”, prisjeća se Marttinen, „ali mi nikad nije stigao.” Nakon što je shvatio da su takve prijevare uobičajene, Marttinen je sa svojim partnerom uvidio da tu leži i poslovna prilika. „Sutradan se u meni probudio poduzetnik. Proveli smo određena istraživanja i tako je nastao Swappie.”

Tvrtka koju je Marttinen osnovao danas je najveći obnavljač iPhonea u Europi, pri čemu opslužuje više od 2 milijuna kupaca u 13 zemalja. „Ako ljudi vjeruju tržištu, bit će spremniji koristiti kružne proizvode”, napominje Marttinen. „Produljimo li vijek trajanja pametnog telefona za samo godinu dana, cjeloživotne emisije ugljika srezat ćemo mu za trećinu.”

Očuvanje sirovina

Europska unija stvara 5 milijuna tona elektroničkog otpada godišnje. Pametni telefoni tu igraju iznimno važnu ulogu jer sadrže ključne sirovine poput kobalta i litija. Kad bi se samo 50 % telefona prodanih u 2023. obnovilo ili recikliralo, Europa bi mogla uštedjeti ili oporabiti 1365 tona kobalta, kao i 195 tona litija, što je više od pola u odnosu na 380 tona koliko ga je te godine izvađeno u Portugalu, njegovu najvećem proizvođaču u Europi.

Zato je Europska investicijska banka podržala tvrtku financiranjem u iznosu od 17 milijuna eura u obliku poduzetničkog duga, uz potporu iz programa InvestEU. „To što radi Swappie u skladu je s našom posvećenošću kružnom gospodarstvu i održivim inovacijama”, napominje Iwona Biernat, kreditna referentica koja radi na tom projektu.

Sredstva zajma pomoći će tvrtki u istraživanjima i razvoju te radu u području robotike, čime će pridonijeti tome da popravci uređaja marke iPhone budu još brži i pouzdaniji. No da bi sektor obnavljanja mogao rasti, potrebno je ispuniti još jednu važnu pretpostavku. Naime, prema podacima Eurostata, manje od trećine Europljana prodaje ili reciklira svoje stare telefone, a njih gotovo pola čuva ih u svojem kućanstvu. „Ljude trebamo navesti na to da prodaju svoje stare pametne telefone”, ističe Marttinen.

JESTE LI ZA TELEVOŽNJU?

Njemački start-up Vay uvodi inovativan sustav zajedničke uporabe automobila u kojem električnim vozilima upravljaju vozači na daljinu

Kad je Thomas von der Ohe 2017. konstruirao autonomne putničke kombije u Silicijskoj dolini, svi su mislili da će vozila bez vozača biti naširoko dostupna u roku od tri godine. „Taj trogodišnji rok neprestano se pomicao, svake godine za još godinu dana“, prisjeća se von der Ohe, njemački suosnivač i direktor tvrtke Vay, *start-upa* specijaliziranog za mobilnost bez vozača. No onda mu je sinulo. Umjesto da čekamo na to da se autonomna vozila usavrše, zašto se ne bismo uveli čist i učinkovit sustav zajedničke uporabe automobila u kojem bi se koristila vozila kojima bi na daljinu upravljao televozač? Ostavio je posao, vratio se u Europu i udružio snage s još dva europska inženjera, Fabriziom Scelsijem i Bogdanom Đukićem, s kojima je u Berlinu osnovao tvrtku Vay.

A evo kako funkcionira njegova tehnologija: Korisnik preko tvrtkine aplikacije poziva automobil, a stručno obučeni televozač upravlja vozilom na daljinu do mjesta gdje se nalazi korisnik. Kad automobil stigne, korisnik preuzima ručnu kontrolu i upravlja njime kao uobičajenim vozilom. Po dolasku na odredište, korisnik preko aplikacije zaustavlja najam i izlazi iz automobila, a televozač vodi brigu o parkiranju ili upravlja vozilom do sljedećeg korisnika. Vozači na daljinu u potpunosti su „uronjeni“ u vožnju. Senzorske kamere snimaju okruženje automobila i prenose ga na zaslone u stanici za televožnju. Zvukovi iz cestovnog prometa, poput sirena vozila žurnih službi i drugih znakova upozorenja, prenose se preko mikrofona do slušalica televozača. „Vjerujemo u budućnost u kojoj će ljudi i računala surađivati“, objašnjava von der Ohe. „Držimo se strategije postupnog uvođenja autonomne vožnje, umjesto da sa 100 % ljudskog izravno prelazimo na 0 % ljudskog i 100 % računalnog upravljanja.“

Vay u Las Vegasu

U siječnju 2024. Vay je pokrenuo svoju prvu komercijalnu uslugu u Las Vegasu, gdje propisi o vozilima bez vozača zasad nisu toliko strogi koliko su to u Europi. Tvrtka kani proširiti uslugu u Las Vegasu i uvesti je posvuda u Europi. Vay je postao prva i jedina tvrtka u Europi čija vozila javnim ulicama prometuju bez sigurnosnog vozača kad je od Hamburga 2023. dobio odobrenje za upravljanje automobilom bez vozača u tom gradu. U lipnju 2024. Vay je najavio da ulazi u partnerstvo s Poppyjem, operaterom sustava za zajedničku uporabu automobila u Belgiji, kako bi i tamo uveo vožnju na daljinu. U rujnu 2024. Europska investicijska banka, uz potporu iz programa InvestEU, ugovorila je 34 milijuna eura vrijedno ulaganje u obliku poduzetničkog duga kako bi Vayu pomogla da ubrza razvoj njegove usluge i tehnologije. „Europska investicijska banka pomogla nam je tako što nam je ponudila povoljne uvjete financiranja kako bismo sa svojom tehnologijom otišli korak dalje“, objašnjava von der Ohe. „Pomaže nam da svoju tehnologiju uvedemo na više tržišta, pogotovo na prostoru Europe.“

“ Vjerujemo u budućnost u kojoj će ljudi i računala surađivati. ”

ELEKTRIFICIRANA BUDUĆNOST

Tri talijanska inženjera krenula su s preobrazbom obiteljske tvrtke radi razvoja žica kojima se smanjuju emisije ugljika i pospješuje rad elektromotora

Nakon što su radili za velike korporacije, tri talijanska inženjera – Filippo Veglia, Francesco Taiariol i Piero Degasperi – udružili su snage kako bi smislili tehnologiju oblaganja žica koja omogućava proizvodnju održive, bezotopalne i visokoučinkovite magnetske žice te su osnovali tvrtku pod nazivom Tau Group ne bi li je i proizveli. „Žarko smo željeli stvoriti nešto smisljeno“, prisjeća se Taiariol, direktor tvrtke Tau Group. Riječ je o velikom pomaku za motore električnih vozila koji time postaju maksimalno kompaktni i učinkoviti. To, pak, omogućava i ubrzo prelazak na elektrifikaciju te smanjenje emisija ugljika.

„Rješenje koje su smislila ova tri momka inovativno je jer njime ispunjavaju novonastalu potrebu na tržištu i popunjavaju prazninu prisutnu kad je riječ o dobrim rješenjima postojećih proizvođača“, ističe Alberto Casorati, kreditni referent Europske investicijske banke koji je radio na 20 milijuna vrijednom zajmu Banke za Tau Group, ugovorenom u studenom 2024. „Tau Group je prepoznao ovu novonastalu bolnu točku za klijente.“ Uz potporu iz programa InvestEU, odobrena sredstva pripomoći će tome da Tau Group poveća proizvodnju električnih žica s 2000 na čak 12 200 tona godišnje.

Srž elektrifikacije

Magnetska žica je električna žica obložena tankim izolacijskim slojem. Prenosi električnu energiju koja se u motorima, generatorima i transformatorima pretvara u magnetsku ili mehaničku energiju. Materijali koji se koriste u magnetskim žicama uglavnom se nisu mijenjali zadnjih 60 godina, unatoč tome što električni strojevi po svojoj prirodi doživljavaju brze promjene. „To se pokazalo problematičnim jer te žice počinju otkazivati na 800 volti, što je ključno za mnoge primjene u elektromotorima“, objašnjava Taiariol.

Dry Cycle, tehnologija koju je razvio Tau Group, sastoji se od premazivanja magnetskih žica snažnim i fleksibilnim tehnopolimerima koji pospješuju kemijsku otpornost, elektroizolaciju i termostabilnost. Zahvaljujući tome, proizvođači automobila i konstruktori elektromotora mogu probiti granicu od 800 volti, a možda dosegnuti i 1000 volti.

Bez otapala i s manje energije i emisija ugljika

Uobičajeni polimerni premazi za žice u pravilu se nanose kao tekući lakovi na bazi otapala. Ta se otapala tijekom proizvodnje isparavaju, pri čemu se oslobađaju štetne čestice. Isto tako, potrebno ih je paliti, što dovodi do emisija milijuna tona CO₂ koje nastaju u proizvodnji žica posvuda u svijetu. DryCycle donosi inovativan pristup kojim se izbjegava uporaba otapala i aditiva. Sastoji se od nanošenja tankih polimernih premaza u jednom sloju, što pojednostavljuje proizvodnju, smanjuje troškove i poboljšava svojstva. U tom bezotopalom procesu troši se oko 80 % manje energije nego kod metoda na bazi otapala. „Tau je u potpunosti posvećen učinkovitom korištenju energije“, ističe Taiariol.

REVOLUCIJA U SVIJETU MOTOCIKALA

Sa svojim električnim terenskim motociklima, Stark Future želi uvesti revolucionarne promjene u industriju motocikala kako bi potaknuo inovacije, održivost i domaće gospodarstvo u Španjolskoj

Anton Wass otkrio je svoju strast prema motociklima kad je još kao dječarac promatrao svog susjeda kako terenskim motociklom juri kroz njegov rodni grad nedaleko od Stockholma. Bilo mu je tek 16 kad je suosnovao tvrtku za e-trgovinu okrenutu rezervnim dijelovima za motocikle, koja je prerasla u jednog od svjetskih predvodnika. Unatoč tom uspjehu, Anton je i dalje sanjao o tome kako će izumiti motocikl koji će donijeti revolucionarnu promjenu. „Godinama nisam mogao prestati razmišljati o tome da bi trebalo biti moguće konstruirati električne motocikle koji bi bili bolji od najboljih motora na benzin“, prisjeća se Was.

Stoga je 2019. osnovao Stark Future. Sa sjedištem u Barceloni, ta je tvrtka nakanila stubokom promijeniti industriju motocikala lansiranjem svojih električnih terenskih motora. Tako je 2021. predstavila Stark VARG (što na švedskom znači „snažni vuk“), najmoćniji terenski motocikl na svijetu. „U industriji motocikala to je odjeknulo poput bombe“, pripovijeda Was. „Mislim da nijedan proizvođač motocikala dotad nije imao uspješnije predstavljanje svojeg novog proizvoda.“

Tvrtka želi nastaviti s inoviranjem te kani još više usavršiti svoje motocikle. Stoga je Europska investicijska banka podupire kreditnom linijom u iznosu od 40 milijuna eura, koja je ugovorena u rujnu 2024.

Bez kvačila

Stark Futureov električni terenski motocikl opremljen je baterijom od 6,5 kWh koja, u sprezi s posebnim motorom u kućištu od ugljikovih vlakana, proizvodi do 80 konjskih snaga, što je 30 % više od usporedivog benzinskog motocikla za motokros. Ta konfiguracija omogućuje do šest sati vožnje po tehničkoj stazi ili dovoljno energije za cijelu utrku u motokrosu, s time da punjenje traje samo dva sata.

Europska investicijska banka svojim će financiranjem podržati tvrtku u njezinom radu na razvoju novih platformi za e-motocikle i pomoći joj u povećanju njezinih proizvodnih kapaciteta. Sredstva su osigurana pod okriljem InvestEU-a, stožernog programa Europske unije kojemu je cilj potaknuti dodatna ulaganja javnog i privatnog sektora u vrijednosti većoj od 372 milijarde eura radi potpore ostvarenju ciljeva politika EU-a do 2027.

„Podupiranje *start-up* tvrtki ključno je za promicanje konkurentnog tržišta i zadržavanje znanja na prostoru Europske unije“, napominje Joanna Lisboa Tiago, kreditna referentica Europske investicijske banke koja je radila na ovom poslu. „Bez financijske potpore sužava se i tržište poduzetničkog kapitala, pri čemu se smanjuju broj igrača i spremnost na preuzimanje rizika. Naš je cilj popuniti tu prazninu.“

“ Podupiranje *start-up* tvrtki ključno je za promicanje konkurentnog tržišta i zadržavanje znanja na prostoru Europske unije. ”

ZELENO RJEŠENJE ZA ČELIK

Proizvodnju čelika ne možemo zaustaviti, ali jedno austrijsko poduzeće bori se protiv emisija ugljika golemim ulaganjima u istraživanja u području zelene energije i visokih tehnologija

Na industriju čelika otpada približno 7 % emisija ugljika u svijetu. Stoga Europska investicijska banka, kao vodeći europski ulagač u području klime, može podupirati jedino održiva i inovativna ulaganja u taj sektor. Jedan od poslova koji su u 2024. ispunili uvjete za potporu zajam je u iznosu od 300 milijuna eura koji je u lipnju odobren Voestalpineu, velikom austrijskom proizvođaču čelika, radi istraživanja inovativnih proizvoda od čelika i održive proizvodnje.

Voestalpine, jedan od najvećih proizvođača čelika u Europi, koristit će se tim sredstvima četiri godine kako bi istraživao i razvijao procese u kojima se troši manje energije i sirovina te produljuje vijek trajanja proizvoda od čelika.

Kako ostati na čelu u sektoru čelika

Jačanje istraživanja može pomoći okolišu, ali to je ujedno i glavni način na koji se Voestalpine može natjecati na svjetskom tržištu čelika, kako kaže Gerald Mayer, financijski direktor tvrtke. „Suočeni smo s iznimno teškim gospodarskim prilikama, što osobito vrijedi za europske proizvođače čelika“, napominje Mayer. „Srećom, naši inovativni proizvodi od čelika veoma su traženi u najzahtjevnijim sektorima.“

Voestalpineov najnoviji projekt u području održivog čelika naziva se greentec. Njime će se počevši od 2027. emisije smanjiti do 30 % u odnosu na razine iz 2019. tako što će se ugljično intenzivne visoke peći djelomice zamijeniti elektroćelima.

Potpore Europske investicijske banke za industriju čelika u nekim slučajevima može izaći i izvan okvira istraživanja. Tako je početkom 2024. Banka ugovorila posao vrijedan 314 milijuna eura radi potpore za novi pogon H2 Green Steel u švedskom Bodenu, gdje će se čelik proizvoditi iz željezne rude pomoću vodika, što će emisije ugljika smanjiti za 95 %.

Pomoć regijama koje će biti najpogođenije

Zahvaljujući inovacijama i ulaganjima, Europska unija drugi je najveći proizvođač čelika na svijetu, odmah iza Kine. Njezina proizvodnja doseže gotovo 180 milijuna tona godišnje, što čini 11 % svjetske proizvodnje, u odnosu na nekih milijardu tona koliko proizvede Kina.

Europska komisija i Europska investicijska banka zajednički rade na potpori istraživanjima i inovacijama u području čistijeg čelika. Iz programa ulaganja, kao što je Obzor Europa, izdvojene su milijarde i milijarde eura za istraživanja okrenuta smanjivanju emisija u industriji čelika, cementa i drugim ugljično intenzivnim sektorima. Fond za pravednu tranziciju pomaže regijama i zemljama koje uvelike ovise o proizvodnji čelika, rudarstvu i cementnoj industriji da se preobrazu u održivija društva i gospodarstva.

VAL INOVACIJA

Europska investicijska banka pokrenula je inicijativu kojom potiče inovacije u području plavog gospodarstva, pri čemu promiče održiv rast u morskom i pomorskom sektoru te pomake u području morskih tehnologija i resursa

Rene Hansen proveo je preko 20 godina radeći u raznoraznim područjima, počevši od daskanja na snijegu pa sve do obnovljivih izvora energije, pri čemu je tvrtkama širom svijeta pomagao u rastu i inoviranju. Nakon svih tih svjetskih pothvata, osjetio je potrebu da se usidri bliže svojoj rodnoj Norveškoj. Prilika mu se ukazala kad mu se Konrad Bergström obratio sa svojom vizijom, a radilo se o gradnji električnih brodova. „Shvatio sam da svoja nastojanja želim usredotočiti na tvrtku koja bi održivosti pridavala istinsku vrijednost“, prisjeća se Hansen. „To mi se učinilo kao savršena prilika da svoj rad uskladim sa svojim vrijednostima i ostavim neki stvaran trag.“

Sa sjedištem u Švedskoj, tvrtka koju je osnovao Bergström nastoji uvesti revolucionarne promjene u nautičku industriju pronalaženjem načina na koji bi plovila postala zelenija. X Shore počiva na sprezi staklenih i ugljikovih vlakana radi postizanja optimalne težine, svojstava i utjecaja na okoliš. Zahvaljujući tome, emisije CO₂ su mu četiri puta manje nego kod uobičajenog plovila na benzinski pogon. „Nautika mora biti stopljena s prirodom“, ističe Hansen.

Zato je X Shore jedna od tvrtki odabranih za Program 20 predvodnika plavog gospodarstva EU-a, inicijative koju su Europska investicijska banka i Europska komisija pokrenule radi pružanja besplatne savjetodavne podrške tvrtkama s najboljim plavim tehnologijama i rješenjima kojima se prevladavaju izazovi plavog gospodarstva. Cilj joj je ojačati njihovu konkurentnost i pripremiti ih za možebitno financiranje sredstvima ulagača ili Europske investicijske banke. U okviru tog programa pokrenutog u svibnju 2024. odabrane su tvrtke iz svih dijelova Europe i cijelog niza sektora, počevši od podvodne robotike, zelenih rješenja za pomorski promet i biorafinerija, pa sve do primjena satelitskih podataka i energije vjetera. Uključivanje tih tvrtki u program znači da su prepoznate kao utiratelji novih putova, koji svoje sektore pokreću prema zelenijoj budućnosti. Inicijativa je zamišljena radi promicanja održivog plavog gospodarstva i isticanja potrebe za djelovanjem kako bi se mora i oceani zaštitili i obnovili za buduće naraštaje.

Jedinstven pristup

„Uočili smo potrebu za potporom tržištu za razvoj novih plavih tehnologija u Europi“, objašnjava Paulina Brzezicka, financijska savjetnica Europske investicijske banke s kojom je Antonella Calvia-Götz, glavna savjetnica, ustanovila Program predvodnika plavog gospodarstva. „Shvatili smo da moramo učiniti nešto što nadilazi okvire našeg ustaljenog pristupa, nešto što nikad dosad nismo učinili.“

Novi pristup počiva na otvorenom pozivu slijedom kojega se probiru tehnologije koje bi imale koristi od besplatne savjetodavne podrške kojom bi se unaprijedili poslovni planovi tvrtki i kojom bi ih se pripremito za možebitno financiranje poduzetničkim dugom kao instrumentom Europske investicijske banke ili sredstvima drugih ulagača. Podnositelji prijedloga moraju biti tvrtke u fazi širenja s vjerodostojnom strategijom ulaganja u rast u iznosu od najmanje 15 milijuna eura tijekom razdoblja od pet godina, od čega bi pola već trebali financirati ulagači. Da bi ostvarile pravo na financiranje sredstvima Europske investicijske banke, moraju biti dovoljno zrele ili blizu toga da to postanu.

SVJETLOSNI SKOK

Poljska tvrtka nakanila je potaknuti europske inovacije u području svakodnevnih uređaja tako što razvija svoju fotonsku tehnologiju i infracrvene detektore

Sedamdesetih godina minulog stoljeća profesor Józef Piotrowski krenuo je u potragu za najboljim materijalom za senzore. Na Vojnotehničkoj akademiji u Varšavi došao je do revolucionarnog znanstvenog otkrića koje je stubokom promijenilo svijet infracrvene tehnologije. Piotrowski i njegov tim razvili su detektore koje više nije potrebno hladiti tekućim dušikom. Ta inovacija otvorila je put za osnivanje tvrtke VIGO Photonics 1987. godine, koja se otad specijalizirala za proizvodnju instrumenata za fotoniku (tehnologiju svjetlosnih valova) i mikroelektroniku.

Pod vodstvom Józefova sina Adama Piotrowskog, VIGO Photonics sada želi nastaviti sa svojom tradicijom inovacija pokretanjem nove inicijative pod nazivom HyperPic. Tim se projektom laseri i fotonski detektori nastoje integrirati u jedinstven, sićušan čip, što bi iz temelja promijenilo našu interakciju sa svakodnevnim uređajima. „Zamislite pametni sat koji ne samo da vam broji korake, već vam u stvarnom vremenu prati i razinu šećera u krvi, ili hladnjak koji vas upozorava da će vam se hrana uskoro pokvariti“, objašnjava Filip Costa, VIGOV financijski direktor. „To su tek neke od primjena koje će HyperPic pronaći u području elektroničkih uređaja široke potrošnje, zaštite okoliša, medicine, pa i šire.“

Europska investicijska banka podupire VIGO Photonics poduzetničkim dugom u iznosu od 21 milijuna eura, ugovorenim u rujnu 2024. kako bi se osiguralo da Europa ostane na čelu inovacija u području fotonike.

Vidjeti nevidljivo

VIGO Photonics specijalizirao se za infracrvene detektore, cjelovite module za infracrvenu detekciju i epitaksijalne pločice – proizvode namijenjene hvatanju i obradi infracrvenih signala. U tvrtki te komponente sada nastoje objediniti u čip veličine vrška prsta, poznat kao fotonski integrirani krug. Ti krugovi predstavljaju sljedeći veliki iskorak u tom području, pri čemu nalaze široku primjenu u svakodnevnim i kućanskim uređajima. Njihove majušne dimenzije omogućuju jednostavnu i praktičnu provedbu složenih ispitivanja, čime se otklanja potreba za kompletnim laboratorijem.

Sredstva EU-a pomoći će VIGO Photonicsu da unaprijedi svojstva svojih detektora i modula te ode korak dalje u istraživanjima i razvoju novih detektora.

„Na tržištu srednje Europe prisutna je praznina u financiranju izrazito inovativnih, rizičnih, ali disruptivnih tehnologija koje bi stubokom mogle promijeniti čitave sektore i dugoročno se odraziti na svjetsko gospodarstvo“, napominje Philippe Hoett, viši kreditni referent za instrumente poduzetničkog duga Europske investicijske banke koji je vodio financiranje VIGO Photonicsa.

PRILAGODLJIVA PROTUTIJELA

Francuska tvrtka smislila je postupke liječenja poliklonskim protutijelima koji bi mogli zaustaviti biološki napad ili sljedeću pandemiju tako što bi držali korak s mutacijama virusa

U mnogome bismo mogli reći da je Fabentech nastao kao plod pošasti. Naime, ta francuska tvrtka koja razvija terapije protiv smrtonosnih virusa i biotkosina krenula je s radom slijedom izbijanja dviju zloglasnih epidemija: ebole i ptičje gripe, znane i kao „kuga peradi“. Tvrtku je 2009. osnovao Bertrand Lépine, a zamisao mu je bila da doradi tehnologiju za koju je licencu dobio od Sanofi Pasteura, svojeg prijašnjeg poslodavca, kako bi razvio postupke liječenja poliklonskim protutijelima kojima bi se smrtonosni virusi i toksini neutralizirali bolje nego postojećim postupcima, kao što su monoklonske terapije. Sanofi Pasteur već je razvio postupke liječenja poliklonskim protutijelima kojima se sprečava prodiranje otrova zmija i škorpiona u ljudske stanice. Lépine je smatrao da bi se isti pristup mogao primijeniti i na smrtonosne bolesti.

Tvrtka je 2012. provodila klinička ispitivanja terapije protiv ptičje gripe, a 2015. je sa Svjetskom zdravstvenom organizacijom i Europskom agencijom za lijekove surađivala na terapijama protiv ebole. Godine 2017. sklopila je partnerstvo s francuskom vojskom radi razvoja protuotrova za jedan iznimno smrtonosan biotoksin biljnog porijekla. Iako su svi ti postupci obećavali, nijedan nije pronašao put do širokog tržišta. Prije pandemije Europa se baš i nije bavila mogućim prijetnjama koje bi predstavljali biološki napadi ili novi oblici zaraznih bolesti. Nasuprot tome, Sjedinjene Države već su nakon napada od 11. rujna krenule s financiranjem biotehnoških *start-up* tvrtki koje su razvijale terapije. „U Europi jednostavno nije postojala kultura pripreme za biološke prijetnje“, objašnjava Sébastien Iva, direktor Fabentecha.

A onda je izbio COVID-19.

„To je dovelo do pomaka u paradigmi jer su se sve pojedinačne zemlje EU-a, zajedno s institucijama Unije, počele pripremati za takve prijetnje“, prisjeća se Iva, koji je u Fabentech stigao 2020., baš kad je pandemija stala uzimati maha. „U tu svrhu počela su se predviđati i proračunska sredstva.“

Priprema za biološke prijetnje

Jedan od izvora tih sredstava je i HERA Invest, instrument za financiranje koje osigurava novo tijelo Europske komisije za pripravnost i odgovor na zdravstvene krize (HERA). HERA je osnovana 2021. odlukom Europske komisije. Sastavni dio njezina djelokruga je i potpora europskim tvrtkama i istraživanjima koja se bave antimikrobnom rezistencijom, biološkom obranom i pripravnošću na pandemije.

U listopadu 2024. Europska investicijska banka potpisala je ugovor kako bi Fabentechu odobrila financiranje poduzetničkim dugom u iznosu od 20 milijuna eura. Riječ je o prvom ulaganju pod okriljem HERA-e. Ta će sredstva Fabentech iskoristiti za daljnji razvoj terapija poliklonskim antitijelima na platformi FabShield, koja je izrasla iz izvorne tehnologije Sanofi Pasteura, te za povećanje proizvodnje terapija protiv niza patogena kao što su virus Nipah i *Sarbecovirusi*, podrod virusa iz kojih je potekao i COVID-19, kao i protiv toksina biljnog porijekla. „Za nas je HERA zaista snažan saveznik koji će nam svima pomoći u pripremi za buduće biološke prijetnje, bilo da se radi o namjernom bioterorističkom napadu ili epidemijama i pandemijama prirodnog porijekla“, ističe Iva.

Fabentech predvodi e-Fabric, konzorcij europskih sveučilišta i tvrtki koje rade na terapijama protiv virusa podroda *Sarbecovirus*, koji prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji nose visok rizik od izazivanja još jedne

pandemije. SARS-CoV-2 – virus koji je izazvao COVID-19 – pripada upravo podrodu *Sarbecovirus*. Spomenuti konzorcij, koji radi na terapijama utemeljenima na Fabentechovim postupcima liječenja poliklonskim protutijelima, dobio je u siječnju 2024. bespovratna sredstva u iznosu od 7,7 milijuna eura iz programa Europske komisije Obzor Europa.

„Ta su sredstva već prethodno predvidjele HERA i Europska komisija”, napominje Henri-François Boedt, kreditni referent Europske investicijske banke zadužen za ulaganje u Fabentech. „A istraživanja koja tamo provode odnose se na problematiku koja zahtijeva mnogo znanstvenog rada i znatna financijska sredstva.”

Pandemija bolesti COVID-19

Kad je Iva u srpnju 2020. stigao u Fabentech, u upravi tvrtke rekli su mu da težište njezina rada prebaci na napredne terapije protiv bolesti COVID-19. Fabentech je protiv njezina uzročnika i njegovih varijanti ubrzo razvio terapiju poliklonskim protutijelima nazvanu FabenCOV, a sve uz potporu sredstava EU-a. Munjevit razvoj cjepiva protiv virusa koji uzrokuje COVID-19 i njegovih mutacija donekle je dokinuo potrebu za tom terapijom, iako se pokazala obećavajućom u neutralizaciji poznatih varijanti tog virusa.

No ono što je Europi postalo odmah jasno bila je potreba za prepoznavanjem drugih smrtonosnih virusa koji bi mogli brzo izazvati pandemiju, kao i za razvojem korpusa mogućih postupaka liječenja. U mnogim terapijama protiv bolesti COVID-19 koristila su se veoma ciljane monoklonska protutijela, koja se u osnovi vežu za protein šiljka na površini virusa i priječe mu ulazak u stanice. No kako virus mutira, mnoge od tih terapija gube na učinkovitosti.

Postupci liječenja poliklonskim protutijelima počivaju na širem pristupu virusu ili toksinu. Oni prepoznaju i ciljaju različite receptore ili epitope prisutne na antigenu. Antigeni su u pravilu proteini, lipidi ili nukleinske kiseline koje se nalaze na površini virusa ili toksina. Poliklonska protutijela vežu se za više mjesta (epitopa) na pojedinom antigenu. Vezivanjem za epitope ta protutijela djelotvorno neutraliziraju virus ili toksin tako što mu blokiraju sposobnost ulaska u ljudske stanice i izazivanja zaraze ili bolesti. „Poliklonske terapije zapravo će zahvatiti virus sa svih strana i iz svih kutova”, objašnjava Iva. „Ako virus mutira, monoklonska protutijela više se ne mogu baš dobro vezivati, pa stoga više nisu osobito djelotvorna. No poliklonska protutijela mogu se i dalje vezati za dio antigena, tako da su u stanju neutralizirati virus ili toksin.”

“ **HERA je zaista snažan saveznik koji će nam svima pomoći u pripremi za buduće biološke prijetnje, bilo da se radi o namjernom bioterorističkom napadu ili epidemijama i pandemijama prirodnog porijekla.** ”

1
milijarda €

Danska luka Esbjerg već je važna za odobalnu vjetroenergetiku. A sad će dobiti na težini i u sigurnosnom sektoru.

3

SIGURNOST I OBRANA

“ Igramo presudnu ulogu u unapređivanju sigurnosti i obrane Europe tako što financiramo ključnu infrastrukturu i podupiremo tvrtke koje pokreću inovacije u tom sektoru. Ulaganjima u kibernetičku sigurnost, tehnologije dvojne namjene i otpornu infrastrukturu, Europska investicijska banka jača sposobnost Europske unije da se suoči sa sigurnosnim izazovima i zaštiti svoje građane. Svojim ciljanim financiranjem osnažujemo europske industrije kako bi mogle odgovoriti na rastuće prijetnje te podržati sigurnu i autonomnu Europu. ”

Timo Kiiha, voditelj Odsjeka za kreditne poslove u javnom sektoru (Austrija, Njemačka i nordijske zemlje) pri Upravi za poslovanje EIB-a

NOVO POGLAVLJE ZA ESBJERG

Danska luka opsluživat će ratne brodove i odobalne vjetroelektrane

Sa svojih tek 156 godina, luka Esbjerg razmjerno je mlada u usporedbi s mnogim drugima u Danskoj ili drugdje u Europi, koje su u funkciji već stotinama, a neke čak i tisućama godina. No za svojeg razmjerno kratkog života na zapadnoj obali Danke, Esbjerg je doživio cijeli niz reinkarnacija kako bi opsluživao raznorazne sektore, počevši od stočarstva u 1800-tima, preko ribarstva u 1920-ima, pa sve do odobalne eksploatacije nafte i plina u 1960-ima i 1970-ima. Danas, kad se Europa suočava s novim izazovima u rasponu od dekarbonizacije do geopolitičkih prijetnji, Esbjerg ulazi u novo poglavlje.

„To da dolazi promjena počeli smo uviđati prije nekoliko godina“, prisjeća se Dennis Pedersen, direktor luke. „Odobalne vjetroelektrane na Sjevernom moru ključne su za energetske tranziciju Europe, ali da bi se to ostvarilo, moramo izvršiti znatna ulaganja u infrastrukturu.“

„A onda je 2022. Rusija izvršila invaziju na Ukrajinu, pa smo shvatili da se ne moramo brinuti samo zbog dekarbonizacije, već i zbog sigurnosti Europe.“

Esbjerg već i sad igra važnu ulogu u odobalnoj vjetroenergetici, gdje su među predvodnicima danske tvrtke poput Vestasa. U stvari, ta luka, koja sa svojim snažnim željezničkim i cestovnim vezama čini dio transeuropske prometne mreže, već se nametnula kao ključna pretpostavka za nekih 59 vjetroenergetskih projekata na Sjevernom moru.

Spremna da postane još veća...

No odobalne vjetro turbine sve su veće i veće. A povećavaju se i dalje.

Kružni tokovi na cestama koje vode do luke već su prilagođeni kako bi iznimno duga teretna vozila mogla prolaziti ravno kroz njih. No lopatice novih turbina u toj regiji poznatoj po jakim vjetrovima sada prelaze dužinu od 100 metara, što znači da su nove turbine svojim promjerom i visinom otprilike dvostruko veće od nekadašnjih. Zbog toga su više i od glasovitog londonskog nebodera poznatijeg kao „krastavac“.

Prijevoz i montaža takvih divovskih konstrukcija iziskuje posebne objekte i mnogo prostora. Stoga luka Esbjerg ulaže u novi terminal koji će se prostirati na 57 hektara, što je površina veća od 106 nogometnih igrališta.

...i još dublja

Kako bi što bolje zadovoljila sigurnosne i obrambene potrebe Europe, luka isto tako produbljuje svoj plovni kanal.

Brodovi NATO-a u dosad su se njome služili za dovoz oklopnih vozila poput tenkova Abrams M1 i borbenih vozila pješništva Bradley M2 iz Sjedinjenih Država. U lipnju ove godine luka je prihvatila više od 700 vozila borbenog tima 1. oklopne brigade kopnene vojske SAD-a, dok je 2021. tamo iskrcano više od 300 komada opreme za 81. brigadu Stryker Nacionalne garde vojske SAD-a.

No plovni kanal luke preplitak je za prihvat transportnih brodova pod punim teretom ili za trajanja oseke.

“**Procvat odobalne vjetroenergetike potrajat će više desetljeća.**”

Ulaganja dvojne namjene

To što se luka Esbjerg okreće dvojnog namjeni donijet će joj višestruku korist.

„Procvat odobalne vjetroenergetike potrajat će više desetljeća”, objašnjava Pedersen. „Naš plan ulaganja ne samo da će nam pomoći da učvrstimo svoj položaj u sektoru i pridonosimo energetske tranziciji Europe, već će nas pripremiti i za ono što slijedi tako što će otvoriti nove pravce prema Sjedinjenim Državama.”

Jačanjem svoje uloge kao transportnog čvorišta NATO-a, luka dobiva pristup znatnim sredstvima Europske unije i Europske investicijske banke kao njezine financijske institucije. To obuhvaća i bespovratna sredstva pristigla iz Instrumenta za povezivanje Europe i od danske vlade te 115 milijuna vrijedan zajam Europske investicijske banke, koja je izdvojila 8 milijardi eura radi potpore Strateškoj europskoj sigurnosnoj inicijativi Europske unije.

Ulaganja u sigurnost i obranu

Vlade država članica EU-a žele da Europska investicijska banka pojača potporu sigurnosti i obrani Europe. Stoga je Banka potporu tom sektoru uvrstila među svoje prioritete, pri čemu je prilagodila svoje uvjete kreditiranja i unutarnje postupke te izdvojila veći iznos sredstava. 2024. godine uspostavila je jedinstvenu kontaktnu točku za obrambene projekte ne bi li tvrtkama olakšala pristup svojim sredstvima i savjetodavnim uslugama.

„Ovdje se radi o očitom primjeru dvojne namjene”, ističe Txema Urrutia Aldama, stručnjak za prometni sektor u Europskoj investicijskoj banci. U stvari, riječ je o vjerojatno prvom velikom infrastrukturnom projektu dvojne namjene koji podupiremo.”

EIB-OVA JEDINSTVENA KONTAKTNA TOČKA ZA SIGURNOST I OBRANU

U sklopu svog Akcijskog plana za sigurnosnu i obrambenu industriju, Europska investicijska banka uspostavila je jedinstvenu kontaktnu točku za sigurnost i obranu, uključujući poseban Ured za sigurnost i obranu te mrežu predvodnika u sektoru obrane, koji dolaze iz svih dijelova Grupe EIB-a. Tom se inicijativom pojednostavljaju financijska potpora i stručna pomoć te se omogućava lakši pristup sredstvima Grupe EIB-a za europski obrambeni i sigurnosni sektor. Cilj joj je ubrzati ulaganja i izdvajanja sredstava u iznosu od 6 milijardi eura koliko je još uvijek na raspolaganju u okviru Strateške europske sigurnosne inicijative (SESI-ja) te dodano pojačati potporu Grupe EIB-a sigurnosti i obrani Europe. Time što se klijentima i vanjskim dionicima na raspolaganje stavlja jedinstvena kontaktna točka, pojednostavljuje se i olakšava pristup cjelovitom spektru financijskih i tehničkih usluga Grupe EIB-a. Kontaktna točka otvorena je za sve tvrtke i inovatore čije je sjedište ili prebivalište u EU-u, a koji djeluju u sigurnosnom i obrambenom sektoru. U razdoblju od svibnja do listopada 2024. već je obradila više od 200 zahtjeva potencijalnih klijenata koji su putem njezine posebne mrežne stranice tražili pojašnjenja definicija te uvjeta prihvatljivosti i financiranja.

38,2
milijarde €

Modernizacija
željezničke veze s
Gdynijom od presudne
je važnosti za poljsko
gospodarstvo.

4

SUVREMENA KOHEZIJSKA POLITIKA

“ Kohezijska politika vezivo je tkivo koje naša društva drži na okupu. Igramo središnju ulogu u njegovanju kohezije na cijelom prostoru EU-a jer financiramo projekte kojima se smanjuju regionalne razlike, promiče održiv razvoj i unapređuje gospodarska i socijalna integracija. ”

Romolo Isaia, voditelj Odsjeka za kreditne poslove u Sloveniji i Hrvatskoj te za talijanska poduzeća pri Upravi za poslovanje EIB-a

“ Naši projekti prometne infrastrukture u kohezijskim regijama otvaraju nove gospodarske prilike za tamošnje stanovništvo. Primjerice, modernizacijom željezničke pruge između Koscierzyne i Gdynije stvaraju se dodatni kapaciteti za prijevoz tereta između te luke i njezina zaleđa. To dovodi do gospodarskog razvoja, ali istodobno i smanjenja ugljičnog otiska i ovisnosti o načinima prijevoza koji izazivaju veće onečišćenje. Gradska središta tamo postaju dostupnija stanovnicima prigradskih i seoskih područja duž pruga, a omogućuje se i čista mobilnost. ”

Max Jensen, direktor Odjela za mobilnost u Upravi za projekte EIB-a

“ Koheziji pridonosimo tako što podupiremo ulaganja poput onih u novu kulturnu i glazbenu infrastrukturu u Ostravi. Taj češki grad pretrpio je znatne posljedice zbog prelaska na niskougljično gospodarstvo jer je došlo do zatvaranja rudnika i pada aktivnosti u teškoj industriji. Stoga podupiremo centar za kulturne i kreativne industrije kako bismo pridonijeli diversifikaciji novog gospodarskog razvoja na cijelom prostoru Moravsko-šleske pokrajine. ”

Manuel Dueñas, voditelj Odsjeka za kreditne poslove u javnom sektoru za središnju i jugoistočnu Europu

TEŠKA ODLUKA

Ischia se obnavlja nakon razornog potresa i odrona tla

Odron je i dandanas živo urezan u sjećanje stanovnika gradića Casamicciola Terme na otoku Ischia u Napuljskom zaljevu. „Odmah je bilo očito da se dogodilo nešto strašno”, prisjeća se gradonačelnik Giosi Ferrandino. „Količina blata i krhotina koja je stigla do gradskog središta jasno nam je ukazala na razmjere odrona i razaranja koje je prouzročio na brdu.” Obilne kiše koje su 2022. zasule planinu Epomeo izazvale su odron tla koji je pomeo kuće i odvuкао automobile u more, pri čemu je život izgubilo 12 ljudi, među kojima se našla i trotjedna beba. A to se dogodilo samo pet godina nakon što je otok uzdrmao potres magnitude 4,0 koji je odnio živote dviju žena, a tisuće stanovnika prisilio na evakuaciju.

Obnova nakon potresa i odrona golem je posao. „Pomažemo Ischiji i vodimo brigu o tome da talijanskoj vladi sredstva budu dostupna čim im ustrebaju u procesu obnove”, ističe Claudia Barone, viša kreditna referentica Europske investicijske banke koja je radila na 150 milijuna eura vrijednom zajmu koji je u studenom 2024. ugovoren s Ministarstvom gospodarstva i financija radi obnove javne infrastrukture i privatnih zgrada pogođenih potresom i poplavama. Riječ je o prvoj tranši financijskog paketa vrijednog milijardu eura.

Sigurnija, otporna i održiva obnova

Ischia je idiličan otok poznat po svojim termalnim izvorima, netaknutim obalama i krajolicima od kojih zastaje dah. No istodobno je izložen riziku od potresa. Taj problem je tijekom godina pogoršala nezakonita gradnja kuća i zgrada u zabranjenim ili opasnim područjima, pa tako i riječnim koritima. Zbog toga je tlu i drveću teže upijati vodu, što dovodi do poplava. Prirodni vodni putovi koji bi trebali omogućiti isušivanje tla blokirani su zgradama i zapušteni, a u njima se gomilaju krhotine i ostaci.

Odronima je osobito izložen upravo gradić Casamicciola Terme. Obnova je u tijeku već godinu dana. Većina od ukupno 8000 stanovnika moći će obnoviti svoje domove. No njih 20 % morat će se preseliti nekamo drugamo na otoku. „Teška je to odluka, ali u pitanju je sigurnost građana”, napominje Giovanni Legnini, izvanredni povjerenik za obnovu nakon potresa i delegirani povjerenik zadužen za izvanredno stanje izazvano odronom tla na Ischiji.

Europska investicijska banka ponudila je lokalnim vlastima izradu inovativne studije u kojoj se istražuju klimatski rizici i osjetljivosti. Ta studija – prva takva u Italiji – sadrži i preporuke u pogledu održivih načina planiranja, projektiranja i provođenja obnove. „Ischia se obnavlja tako što se smanjuju rizici koji su prvotno i doveli do katastrofe, što se pozitivno održava na cijeli proces”, ističe Marco Cecchetto, viši inženjer u Europskoj investicijskoj banci.

TRANZICIJA NA KROVU

Logistička tvrtka WDP oprema svoja skladišta punionicama za električna vozila i krovnim solarnim panelima, čime zakupnicima pomaže u prelasku na zelenu energiju

Warehouses de Pauw (WDP), jedna od vodećih tvrtki za logističke nekretnine sa sjedištem u Belgiji, postavila je prve solarne panele na krovove svojih skladišta sad već daleke 2008. „Instalacije koje smo postavljali bile su poprilično malih dimenzija i nisu prekrivale čitav krov”, prisjeća se Charlotte De Troyer, WDP-ova financijska direktorica, koja objašnjava da zakupnici tada nisu trošili toliko električne energije. No kad je potražnja za električnom energijom naglo porasla, dijelom i uslijed ruske invazije na Ukrajinu 2022. godine, WDP je odlučio promijeniti svoju strategiju. „Logističko poslovanje sve više se elektrificira, što posebno vrijedi za prijevoz”, objašnjava De Troyer. „Kako se ta tranzicija bude odvijala, u predstojećim će se godinama potražnja za električnom energijom utrostručiti ili učtverostručiti.

Da bi zadovoljio tu potražnju, WDP postavlja solarne panele preko cijele površine krovova svojih skladišta u Rumunjskoj, Belgiji i Nizozemskoj. Zahvaljujući tim instalacijama, proizvodnju solarne energije povećat će do 2027. na čak 350 MW u odnosu na 180 MW koliko je proizvodio početkom 2024. WDP u svojim skladištima postavlja i 480 punionica za električna vozila, poglavito za kamione koji dovoze robu u njegove logističke centre i iz njih je odvoze.

No kako je takva infrastruktura skupa, Europska investicijska banka u srpnju je s WDP-om ugovorila zajam u iznosu od 250 milijuna eura radi financiranja projekta.

Ozelenjivanje opskrbnog lanca Europe

Kad WDP na svojim krovovima proizvede električnu energiju, prodaje je svojim zakupnicima. Mada to što se tom električnom energijom napajaju i sama skladišta dovodi do skromnog smanjenja emisija ugljika, učinak bi mogao biti golem bude li se trošila za pogon električnih vozila za prijevoz robe. „Naši zakupnici služe se kamionima koji neprestano dolaze i odlaze, tako da bi bilo sjajno kad bismo im pomogli da elektrificiraju svoj vozni park”, ističe De Troyer.

Projekti poput WDP-ovog odigrat će ključnu ulogu u pomoći Europi da smanji emisije ugljika i do 2050. postigne nultu neto stopu. WDP predstavlja tek jedan od projekata postavljanja solarnih panela koje je Europska investicijska banka u novije vrijeme ugovorila s logističkim tvrtkama. Jednako razmišlja i David González García, glavni inženjer za programe energetske tranzicije u Europskoj investicijskoj banci. „Takvi su projekti posebni zato što se tu koristi zemljište koje je već u uporabi, tako da ne treba zauzimati dodatne površine”, objašnjava García. „Skladište je već tu i na njega jednostavno treba postaviti krovne solarne panele. Time se zapravo može ublažiti i opterećenje elektroenergetske mreže.”

“ U predstojećim će se godinama potražnja za električnom energijom utrostručiti ili učtverostručiti. ”

ŠIRENJE ZELENE ENERGIJE

Elektro Ljubljana modernizira svoju elektroenergetsku mrežu i tako ubrzava energetska tranziciju

Elektro Ljubljana, koja upravlja najvećom elektrodistribucijskom mrežom u Sloveniji, prihvatila je izazov modernizacije i proširenja nacionalne mreže kako bi zemlji pomogla u ostvarenju klimatskih ciljeva. Kako svojom elektroenergetskom infrastrukturom pokriva 30,4 % zemlje, Elektro Ljubljana dopire do svakog kutka središnje i jugoistočne Slovenije. „Predviđenim ulaganjima omogućit ćemo razvoj elektrodistribucijske mreže čak i u udaljenijim područjima”, ističe Urban Likozar, predsjednik uprave tog poduzeća. „Tako ćemo pridonijeti gospodarskom i društvenom napretku tih dijelova naše zemlje, koji se inače razvijaju sporije nego gradska središta.”

Riječ je o važnom koraku za Sloveniju, koja je ostvarila znatan napredak u području obnovljivih izvora energije. Naime, sve veći udio električne energije dolazi iz hidroelektrana i solarnih elektrana. U svojem Nacionalnom energetska i klimatska planu država si je postavila cilj da emisije stakleničkih plinova do 2033. smanji za 55 % u odnosu na razine iz 2005. te da udio energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj energetska potrošnji do 2030. podigne na 33 %.

“**Ljudi će moći aktivnije upravljati svojom potrošnjom energije.**”

„Među najupečatljivijim značajkama ovoga projekta njegova je uloga u ispunjavanju goruće potrebe koja je u Sloveniji prisutna kad je riječ o energetska infrastrukturi u koju će se moći uklopiti i obnovljivi izvori, a napose solarni fotonaponski sustavi”, objašnjava Katja Belsak, viša kreditna referentica u Europska investicijska banka. „Nagli porast broja fotonaponskih instalacija izložio je mrežu golemom pritisku, što u regijama s najopterećenijom infrastrukturom dovodi do kašnjenja i odbijanja.”

To se ponajprije odnosi na udaljena područja. U rujnu 2024. Europska investicijska banka ugovorila je zajam vrijedan 50 milijuna u korist Elektro Ljubljane radi širenja i modernizacije elektrodistribucijske mreže u središnjim i jugoistočnim dijelovima zemlje.

Promicanje obnovljivih izvora energije

Elektro Ljubljana kani modernizirati nadzemne dalekovode, postaviti podzemne vodove i obnoviti transformatore i trafostanice. Uređaji poput pametnih brojlara, punionica za električna vozila i dizalica topline omogućit će bolje upravljanje energetska potrebama zahvaljujući čistoj energiji i digitalnim alatima. „Ljudi će moći aktivnije upravljati svojom potrošnjom energije te uskladiti svoje svakodnevne potrebe s klimatska ciljevima”, objašnjava Belsak. „To međupovezivanje poboljšanja lokalne infrastrukture i globalnih klimatska ciljeva konkretan je i nadahnjujuć pomak prema održivom razvoju.”

Ovaj projekt pomoći će Sloveniji u prelasku na čišću energiju, smanjenju utjecaja na okoliš i olakšavanju uporabe električne energije u prometu, industriji i drugim sektorima. Slovenska elektroenergetska mreža postat će pouzdanija i učinkovitija, a cijene električne energije ostat će pristupačne. Time se ujedno pridonosi ekonomskoj i socijalnoj koheziji jer se posvuda u zemlji osigurava jednak pristup suvremenoj energetska infrastrukturi.

PRUGOM DO MORA

Poljska tvrtka modernizira i elektrificira 90 km dugu željezničku prugu, čime pospješuje prijevoz tereta do Gdynije te prijevoz putnika do te luke i šire regije

Aleksandra Merchel-Koter odrasla je slušajući priče o tome kako su njezin otac i djed radili na željeznici. „Vlakovi su mi u krvi još od djetinjstva“, kaže ona. Stoga je odlučila krenuti njihovim stopama, pa je na Tehnološkom sveučilištu u Gdanjsku diplomirala kao inženjerka željezničkog prometa. Sada je direktorica za projekte u poduzeću PKP Polskie Linie Kolejowe i želja joj je unaprijediti kvalitetu i povezanost poljske željezničke mreže. Merchel-Koter već više od desetljeća radi na projektu koji joj je blizak srcu, ali i rodnom kraju, a riječ je o modernizaciji 90 km duge pruge na liniji 201, koja povezuje gradove Koscierzynu i Gdyniju na sjeveru Poljske. Cilj je projekta izgraditi još jedan kolosijek i elektrificirati prugu, čime će se unaprijediti prijevoz tereta do prometne luke u Gdyniji. Te promjene pridonijet će i smanjenju prometnih zagušenja na usporednim pravcima te poboljšanju putničkog prijevoza za tamošnje stanovnike. „Pruga je izgrađena dvadesetih godina prošlog stoljeća, a prvotno je zamišljena kao dvokolosiječna“, objašnjava Merchel-Koter. „Sada radimo upravo na tome da je vratimo njevoj prvobitnoj svrsi!“

Europska investicijska banka podupire projekt zajmom u iznosu od 480 milijuna eura, ugovorenim u srpnju 2024. Projekt je jedna od ključnih sastavnica višefazne modernizacije željezničke pruge koja grad Bydgoszcz povezuje s trima gradskim područjima među kojima su Gdanjsk, Sopot i Gdynia.

Žila kucavica za sjevernu Poljsku

Modernizacija pruge na liniji 201 omogućit će prometovanje većeg broja vlakova, i to većom brzinom. To će se ostvariti izgradnjom dvostrukog kolosijeka, pri čemu će se postojećem paru tračnica dodati još jedan te tako omogućiti istodoban prolazak vlakova u oba smjera. „Dobra povezanost s lukom Gdynia od presudne je važnosti ne samo za regiju, već i za cijelu zemlju“, napominje Merchel-Koter.

“**Dobra povezanost s lukom Gdynia od presudne je važnosti... za cijelu zemlju.**”

Zahvaljujući zajmu Europske investicijske banke, PKP Polskie Linie Kolejowe moći će nastaviti s provedbom svog ambicioznog projekta. To ulaganje pomoći će poduzeću da izgradi nove i modernizira postojeće željezničke stanice te mu olakšati buduće uvođenje Europskog sustava upravljanja i nadzora vlakova – standardiziranog sustava željezničke signalizacije zamišljenog radi unaprjeđenja sigurnosti, interoperabilnosti i učinkovitosti na europskim željeznicama. „Projektom će se veći broj građana potaknuti na putovanje vlakom, a teretni promet prebacit će se s cestovnog na željeznički“, napominje Adam Gephart, kreditni referent Europske investicijske banke koji je radio na ovom poslu. „Budući da zahvaća slabije razvijena područja, pridonijet će poticanju regionalnog razvoja i omogućiti bolji pristup održivom prijevozu.“

8,7
milijardi €

Nakon što se tamošnje rudarstvo ugasilo, Ostrava se mučila s pronalaženjem novog identiteta. Zahvaljujući svom novom projektu, taj češki grad njeguje svoju kulturnu baštinu, a istodobno kroči put budućnosti.

5

SOCIJALNA INFRASTRUKTURA

“ Svake godine gradimo otporne gradove za buduće naraštaje te stvaramo pretpostavke za socijalno i priuštivo stanovanje, kao i pružanje održivih komunalnih usluga. Sa svojim partnerskim bankama tijesno surađujemo na strateškim ulaganjima u ključnu infrastrukturu, zdravstvo i obrazovanje širom Europe. S ponosom gledam kako se naš trud pretače u projekte koji donose gospodarski rast, radna mjesta i napredak na dobrobit svih Europljana. ”

Gemma Feliciani, direktorica Odjela za financijske institucije u Upravi za poslovanje EIB-a

“ Ulaganje u obrazovanje naše djece – drugim riječima, u našu budućnost – jedinstvena je prilika za prevladavanje izazova koji ugrožavaju naš prosperitet i slobodu. Banka igra temeljnu ulogu u podupiranju svih razina obrazovanja te unapređivanju vještina europskih učenika i studenata. Svjedočimo sve većoj potrebi za ulaganjima u visoko obrazovanje, a napose u studentski smještaj, kako bismo studentima u nepovoljnom socioekonomskom položaju pružili priliku da nastave s obrazovanjem i do kraja ostvare svoj potencijal. ”

Patricia Castellarnau, voditeljica Odsjeka za obrazovanje i javna istraživanja u Upravi za projekte EIB-a

KUĆENJE ZA UČENJE

Ciparski studenti teškom mukom pronalaze cjenovno pristupačan stambeni prostor. Sveučilište i lokalna vlast grade održive smještajne kapacitete kao rješenje

Konstantinos Karseras namjeravao se preseliti u Limasol na studij multimedije i likovnih umjetnosti na Ciparskom tehnološkom sveučilištu. Ali pandemija bolesti COVID-19 prisilila ga je da promijeni plan. No kad je 2022. godine sveučilište ponovno otvorilo svoja vrata, Konstantinos je naišao na neočekivan problem – pronalaženje smještaja u Limasolu. „Tri sam mjeseca svaki dan putovao iz Pafosa na predavanja u Limasol kako bih nastavio studij“, prisjeća se Konstantinos. „Morao sam jer je ponuda stanova bila oskudna ili su bili preskupi za mene kao studenta.“

Nakon višemjesečne potrage za stanom Konstantinos se ipak nekako skućio. Međutim, svake godine stotine novoupisanih studenata nailaze na isti problem. Stoga je Ciparsko tehnološko sveučilište odlučilo izgraditi cjenovno pristupačne kapacitete za studentski smještaj i dograditi svoje kampuse u Pafosu i Limasolu. U sklopu projekta izgradit će se preko 700 novih studentskih soba te proširiti nastavni, istraživački i sportski kapaciteti sveučilišta. „Tom ćemo inicijativom osigurati smještaj za trećinu dodiplomskih studenata te postići najvišu dostupnost smještaja u studentskim domovima među ciparskim sveučilištima“, ističe rektor Panajotis Zafiris.

Europska investicijska banka ugovorila je 2024. zajam od 125 milijuna eura kako bi sveučilištu i gradu Pafosu pomogla u provedbi ambicioznih projekata te kako bi se pobrinula da planirani studentski smještaj bude održiv i zadovoljni najviše standarde.

„Studenti su jako zadovoljni“, navodi Karseras, koji sada obnaša dužnost studentskog predstavnika u vijeću sveučilišta kako bi pomogao drugima koji se suočavaju s istim problemom. „Jedan od glavnih razloga iz kojih je visoko obrazovanje danas privlačno taj je da sveučilište povrh školovanja pruža i smještaj.“

Studentski smještaj diljem kontinenta

Europski investicijski fond je 2024. uložio preko 50 milijuna eura radi potpore izgradnji studentskih domova u srednjoj i istočnoj Europi. Europska investicijska banka financirala je druge važne projekte studentskog smještaja, čime je naglasila sve veću važnost tog pitanja. Među tim projektima su:

- izgradnja i obnova upravnih, nastavnih i istraživačkih objekata te novi studentski dom pri Sveučilištu u Camerinu u Italiji;
- modernizacija Medicinskog i farmaceutskog sveučilišta Grigore T. Popa u Iasiu u Rumunjskoj, uz izgradnju novog studentskog doma i istraživačkih kapaciteta;
- obnova, dogradnja i izgradnja obrazovnih objekata na području Katalonije u Španjolskoj; i
- izgradnja i obnova srednjih škola u regiji Rhône u Francuskoj.

NAJAM NA SVAKOM KORAKU

Stara bečka četvrt Nordbahnhof pokazuje zašto je Austrija predvodnik u priuštivom stanovanju

Na zatvorenom ranžirnom kolodvoru površine 85 hektara uza srušeni stari sjeverni kolodvor uzdiže se jedan od najvećih projekata urbane obnove u srednjoj Europi. U toj novoj četvrti nalaze se uredi, restorani, zelene površine, kongresni centar te javno parkiralište koje se u potpunosti napaja električnom energijom iz vlastitih solarnih panela, kao i tisuće novih stanova izgrađenih oko parka površine 10 hektara, koji je ostavljen kao komadić gradske divljine. U mnogim bi gradovima stanovi u tako prestižnom novom naselju bili preskupi za ljude s prosječnim primanjima, ali velik dio stanova u obnovljenom naselju Nordbahnhof cjenovno je pristupačan običnim Bečanima. „Stvarno cijenim to što mogu živjeti u tako lijepoj, mirnoj i šarmantnoj četvrti u središtu grada“, komentira Nathalie Stevanovic, čiji je stan u vlasništvu poduzeća Österreichisches Volkswohnungswerk (ÖVW), kćerinskog društva austrijske Erste Bank i jednog od najvećih stanodavaca u gradu, a nalazi se u novom stambenom naselju koje je dijelom financirala Europska investicijska banka. „Četvrt je posebno privlačna mlađim naraštajima.“

Dostupnost priuštivih stanova u Beču i drugim austrijskim gradovima plod je pomno osmišljenog sustava koji je doveo do toga da gotovo polovina stanovništva svoj dom ima u najmu, a ne vlasništvu. Udio najmoprimaca u Beču doseže čak 75 %.

Austrijski recept

Austrijski pristup počiva na stambenim udrugama s ograničenom dobiti, koje stanove iznajmljuju po cijeni koja je obično 25 % niža od tržišne. Uspjehu austrijskog stambenog modela pridonose još dva čimbenika: raspoloživost povoljnog zemljišta i stabilna financijska struktura. Građevinskim poduzetnicima nudi se atraktivno zemljište, često prenamijenjeni javni prostori poput bivših ranžirnih kolodvora, a zauzvrat se moraju obvezati da će do 75 % njihovih projekata biti namijenjeno priuštivom stanovanju. Time se osigurava stalna ponuda cjenovno pristupačnih stambenih jedinica u novogradnjama. Istodobno, dugoročni zajmovi s fiksnom kamatom, poput onih koje pod povoljnim uvjetima nudi Europska investicijska banka, pružaju financijsku stabilnost nužnu za održavanje niskih stanarina. „Cilj našeg poduzeća osigurati je priuštivo stanovanje“, tvrdi Andreas Reittinger, direktor ÖVW-a. „Predvidljivo dugoročno financiranje posebno nam je važno kako bismo mogli jamčiti postojane najamnine čak i u slučaju rasta kamata.“

“Četvrt je posebno privlačna mlađim naraštajima.”

U zadnjih pet godina Europska investicijska banka i Erste Bank ugovorile su zajmove okrenute projektima priuštivog stanovanja u vrijednosti od gotovo pola milijarde eura, a povrh toga i zajam od 100 milijuna eura za izgradnju energetski učinkovitih zgrada i obnovu postojećih. Tako je 2024. Europska investicijska banka u korist banaka Salzburger Sparkasse i Tiroler Sparkasse iz grupe Erste Bank odobrila zajam od 175 milijuna eura za priuštive i energetski učinkovite stanove za iznajmljivanje u Salzburgu i Innsbrucku.

OSTRAVA IZLAZI NA BIS

Ostrava poprima novi značaj izgradnjom najsuvremenije koncertne dvorane i doma kulture te se pretvara u suvremenu metropolu

Ostravu definira njezin pragmatizam, a stanovnici su joj poznati po neuvijenosti i odlučnosti. Taj zdravorazumski pogled na život bio je prvi dojam koji je Jan Žemla, ravnatelj tamošnje Filharmonije Janáček, stekao kad je stigao u grad. A taj je dojam Žemlu, koji čvrsto vjeruje u preobražajnu snagu glazbe, potaknuo da pokrene novi projekt kojim bi ubrzao kulturno bilo Ostrave.

Sve je počelo kad je Žemla otkrio da orkestar vježba u Domu kulture otvorenom početkom šezdesetih godina prošlog stoljeća. „Zgrada je tehnički bila na rubu uporabivosti i vapila je za obnovom“, prisjeća se Žemla. „Doživjeli smo pregršt tehničkih problema, recimo sa strujom i vodom, koji su nam otežavali nastupe i probe. Presudno je bilo to što dvorana svojom akustikom nije zadovoljavala uvjete bitne za orkestar.“

“**Riječ je o postavljanju novog smjera za Ostravu.**”

Slavni orkestar nazvan po skladatelju Janáčeku morao je naći novi dom, pa se Žemla obratio gradskim vlastima za pomoć. To je dovelo do obnove Doma kulture i njegove dogradnje novom koncertnom dvoranom. Nova zgrada predstavljat će spoj suvremene akustike i očuvanja povijesne baštine te nuditi prostor s 1300 mjesta za kulturne i obrazovne aktivnosti. „Cilj nam je stvoriti nešto što neće samo služiti našem gradu, već i smjestiti Ostravu na kulturni zemljovid Europe“, dodaje Žemla.

Europska investicijska banka podržala je projekt tako što je gradu Ostravi u srpnju 2024. odobrila zajam u iznosu od 2 milijarde kruna (84 milijuna eura).

Potporna tranzicijskoj regiji

Izgradnja najsuvremenije koncertne dvorane, uz obnovu golemog Doma kulture, zahtijeva znatna sredstva, pomno planiranje i veliku količinu vremena. Projekt se financira i bespovratnim sredstvima u iznosu od 500 milijuna kruna (21 milijuna eura) iz instrumenta Europske unije za kreditiranje u javnom sektoru, a u sklopu mehanizma za pravednu tranziciju.

„To za Češku predstavlja ogledni projekt i pokazuje put za slične projekte diljem zemlje“, tvrdi kreditni referent EIB-a Peter Chovan.

Zbog svoje industrijske i rudarske povijesti, Ostrava je nekoć bila poznata kao „crno srce“ Češke. Nakon što su devedesetih godina 20. stoljeća rudnici pozatvarani, Ostrava se mučila s pronalaženjem novog identiteta. „Ne radi se tu samo o izgradnji nove koncertne dvorane“, objašnjava Kamil Dörfler, viši stručnjak za urbani razvoj u Europskoj investicijskoj banci koji je izravno sudjelovao u izradi ovog projekta. „Riječ je o postavljanju novog smjera koji će Ostravi omogućiti da njeguje svoju kulturnu baštinu, a istodobno kroči put budućnosti.“

NIJE OKSIMORON

Etična banka podupire žensko poduzetništvo i projekte u siromašnijim regijama te osnažuje izbjeglice po cijeloj Italiji

Cinjenica da je za novu vrstu kreditnih institucija trebalo skovati izraz „etično bankarstvo“ ukazuje na to da moralna načela nisu prvo čega se većina ljudi sjeti kad netko izusti riječ „banka“. No neke financijske institucije bore se protiv tog stereotipa i redefinišu pojam bankarskog poslovanja u današnjem svijetu. Sjajan primjer toga predstavlja Banca Etica. Kao prvi pružatelj usluge etičnog financiranja u Italiji, Banca Etica nastoji provesti revoluciju u bankarskom sektoru. Svojim najnovijim projektom Banca Etica želi pomoći najosjetljivijima na financijsku isključenost: ženama, izbjeglicama i poduzećima u slabije razvijenim područjima Italije.

„Zagovaramo ideju da stavljanje riječi ‚etično‘ ispred riječi ‚banka‘ nije oksimoron, već nešto što je stvarno moguće i što predstavlja poslovnu priliku“, objašnjava Tommaso Rondinella, koji je u toj banci zadužen za modele učinka i društveno-okolišne procjene. „Takav pristup naša je prošlost, sadašnjost i budućnost.“

Banca Etica očekuje da će svojim novim projektom potaknuti ulaganja teška 168 milijuna eura i postići pozitivan domino-efekt u društvu. Europska investicijska banka u tome je podupire zajmom u iznosu od 60 milijuna eura, ugovorenim u srpnju 2024.

Prihvatni centri za izbjeglice igraju ključnu ulogu u društvenoj integraciji, no najčešće teškom mukom osiguravanju nužni obrtni kapital. Svojom novom inicijativom Banca Etica izdvojit će najmanje 30 % iznosa zajma za nastavak rada prihvatnih centara za azilante i izbjeglice, čime će izbjeglicama pomoći u integraciji i ulasku na tržište rada. „Nastojimo podržati čvrst okvir za prihvat i integraciju“, zaključuje Rondinella.

Podrška i jamstvo

Europska investicijska banka osigurat će i tehničku podršku iz svojeg programa tehničke pomoći socijalno uključivom financiranju kako bi Banca Etica učinkovitije iskoristila svoja sredstva. U sklopu tog programa financiranog sredstvima savjetodavnog centra InvestEU, do danas je pružena pomoć za 60 kreditnih institucija i institucija za mikrofinanciranje u više od 20 država članica EU-a, s naglaskom na ulaganja s velikim društvenim učinkom te pomoć u planiranju ulaganja i razvoju projekata.

U kolovozu 2024. Banca Etica i Europski investicijski fond sklopili su ugovor o jamstvu u vrijednosti od 200 milijuna eura. Zahvaljujući tom jamstvu, koje je također realizirano u okviru programa InvestEU, Banca Etica moći će proširiti svoje kreditno poslovanje na zelene tvrtke koje kane ulagati u zelenu i održivu tranziciju, poduzeća u kulturnim i kreativnim sektorima, kao i na druga područja poput kreditiranja studenata, učenika i poduzeća koja pružaju obrazovne usluge.

6,4
milijarde €

Danska tvrtka Matr Foods proizvodi nadomjestak mesu koji oponaša dubok okus i sočnu teksturu mesa, a da pritom ne ugrožava zdravlje i okoliš.

6

POLJOPRIVREDA I BIOGOSPODARSTVO

“

Jedan od ključnih rezultata zelenog plana EU-a prelazak je na održiviji poljoprivredno-prehrambeni sustav koji osigurava zdravu hranu, vlakna, bioenergiju i biomasu za sve. Naglasak stavljamo na sigurnost opskrbe hranom, otpornost vodoopskrbe i zaštitu prirode, kao i na jačanje konkurentnosti. Ugljični otisak nekih tradicionalnih opskrbnih lanaca nužno je svesti na razinu usklađenu s planom prelaska na niskougljičnu poljoprivredu te pritom u potpunosti iskoristiti mogućnosti za povećanje spremnika ugljika i biološke raznolikosti u biomasi i tlu kako bi se kompenzirale neizbježne preostale emisije. Svake godine Europska investicijska banka izdvoji više od 5 milijardi eura za kreditiranje tog sektora, od čega 70 % dopre do poljoprivrednika i malih poduzeća koja djeluju u tom vrijednosnom lancu, poglavito u obliku posredovanih kreditnih linija usmjerenih putem banaka. A sve to nadopunjava se dodatnim kreditiranim ulaganjima putem Europskog investicijskog fonda. ”

Felipe Ortega Schlingmann, voditelj Odsjeka za biogospodarstvo u Upravi za projekte EIB-a

“

Posvećeni smo održivim energetske rješenjima kojima se unapređuje kružno gospodarstvo. Primjerice, projektima pretvaranja poljoprivrednog otpada u obnovljiva goriva zorno pokazujemo kako primjena načela kružnog gospodarstva može dovesti do smanjenja emisija u sektorima s velikim ugljičnim otiskom koje je teško dekarbonizirati, kao što su zračni i pomorski promet. Naš rad u sektoru poljoprivrede i biogospodarstva jača europsku energetske otpornost i otvara kvalitetna radna mjesta. ”

Gilles Badot, direktor odjela za kreditiranje na području Pirinejskog poluotoka i Jadrana u Upravi za poslovanje EIB-a

AKUMULACIJA OTPORNOSTI

Klimatske promjene uzrokuju teške suše na Kreti. No projekt novog akumulacijskog jezera i sustava navodnjavanja ima za cilj otkloniti te posljedice i oživjeti poljoprivredu

U Amariju, općini južno od kretskog grada Retimna, povijest, kultura i gospodarstvo čvrsto su isprepleteni s tamošnjom plodnom dolinom. No učestale suše, pogoršane uslijed klimatskih promjena, prijete poljoprivredi tog područja i mogle bi dovesti do dezertifikacije tla. Kako bi tome doskočila, općina namjerava iskoristiti vode rijeke Platis koja teče dolinom.

U suradnji s grčkim Ministarstvom prometa i infrastrukture, općina planira izgradnju brane za stvaranje akumulacije kapaciteta od 21 milijuna m³, mreže kanala za navodnjavanje koja bi se prostirala na više od 4350 hektara te gotovo 20 kilometara cjevovoda. Cilj je poboljšati navodnjavanje u regijama Retimno, Mesara i Iraklion, koje predstavljaju glavna područja poljoprivredne proizvodnje na otoku. „Podizanje brane nužan je odgovor na sve goru situaciju s vodoopskrbom, posebice u uvjetima teških suša izazvanih klimatskim promjenama“, tvrdi gradonačelnik Amarija Pantelis Mourtzanos, koji je odigrao presudnu ulogu u razradi projekta. „Nova akumulacija omogućit će učinkovito upravljanje vodnim dobrima i osigurati postojan dotok vode za navodnjavanje usjeva.“

Europska investicijska banka i Razvojna banka Vijeća Europe odobrile su svaka po 80 milijuna eura radi potpore tom važnom novom ulaganju na Kreti, a sve je ugovoreno u siječnju 2024.

Na udaru klimatskih promjena

U zadnjih deset godina na Kreti je došlo do naglog pada količine oborina i porasta učestalosti ekstremnih suša. Količina oborina u 2023. dosegla je tek 40 % uobičajene razine, što se nastavilo i početkom 2024. Prosječna temperatura istodobno je porasla za 0,5 °C u odnosu na razdoblje od 1991. do 2020. Oskudica vode, sve više temperature i dezertifikacija ukazuju na to da je otok već sada na udaru klimatskih promjena. To izaziva teške posljedice po stanovnike otoka jer utječe na kvalitetu njihova života i ključne sektore poput turizma i poljoprivrede.

Faistos, još jedna općina u regiji Mesara, spada među područja koja itekako osjećaju te posljedice. Tamo se na stotinama polja uzgajaju razne vrste voća i povrća za izvoz diljem Europe, što je ključan izvor prihoda i sredstava za život tamošnjih stanovnika. „Vrijeme je oduvijek bilo nepredvidljivo, ali je u zadnjih pet godina postalo toliko ekstremno da nas već počinje plašiti“, ističe gradonačelnik Faistososa Grigoris Nikolidakis. „Ako nešto ne poduzmemo, nećemo imati dovoljno vode za naše stanovnike.“

“**Vrijeme je oduvijek bilo nepredvidljivo, ali je u zadnjih pet godina postalo toliko ekstremno da nas već počinje plašiti.**”

CRNO ZLATO IZ KUHINJE

U svom postrojenju vrijednom milijardu eura, tvrtka Moeve pretvarat će rabljeno biljno ulje i ostatke u biogorivo za teretna vozila i zrakoplove

Vrelo jestivo ulje ima moć pretvoriti kriške bljutavog sirovog krumpira u hrskav i slastan pomfrit. Isto to ulje kasnije se može preraditi u biogorivo za pokretanje motora teretnih vozila ili zrakoplova. Ako se proizvede dovoljno biogoriva, početak će se smanjivati emisije ugljika koje stvaraju razne vrste vozila, posebice one koje predstavljaju tvrdi orah, kao što su teška teretna vozila i zrakoplovi.

Španjolska tvrtka Moeve u andaluzijskom gradu Huelvi gradi postrojenje za proizvodnju biogoriva druge generacije, koje će svake godine pretvarati 600 000 tona iskorištenih ostataka masti, ulja i ostalog otpada u biodizel iz hidroobrađenog biljnog ulja i održivo gorivo za zrakoplove. Ta količina predstavlja oko 1 % sveg zrakoplovnog goriva koje se potroši u Europi.

„To što mi proizvodimo u ovom posve novom postrojenju obnovljivo je dizelsko gorivo. Ono sadrži navlas istu molekulu kao i obični dizel ili kerozin za zrakoplove“, objašnjava Matteo Vaglio, direktor proizvodnje biogoriva u tvrtki Moeve, ranije poznatoj pod imenom Cepsa. „Jedino što nije isto odnosi se na podrijetlo molekule, koje nije fosilno već je biološko jer potječe iz otpada.“

Zelene molekule

Novo postrojenje za proizvodnju biogoriva plod je zaokreta tvrtke Moeve prema zelenoj energetici. Taj drugi po veličini proizvođač nafte i plina u Španjolskoj nakanio je smanjiti svoje emisije ugljika za 55 % do 2030. te postići ugljičnu neutralnost do 2050. Tranzicija tvrtke uključuje i postavljanje ultrabrzih punionica za električna vozila na njezinim benzinskim postajama u Španjolskoj i Portugalu.

Europska investicijska banka odobrila je Moeveu zajam od 415 milijuna eura za novo postrojenje za proizvodnju biogoriva, koje tvrtka gradi sa svojim partnerom, poduzećem Bio-Oils, kćerinskim društvom Apicala, vodećeg prerađivača biljnog ulja iz Singapura. Očekuje se da će ukupna vrijednost ulaganja u postrojenje dosegnuti 1,2 milijarde eura.

„Moeve je prava avangarda“, ocjenjuje Luis Velosa, kreditni referent u Europskoj investicijskoj banci zadužen za ovaj projekt. „Njegova strategija dekarbonizacije najambicioznija je među svim proizvođačima nafte i plina.“

Gorivo iz masti

Novo direktive EU-a o obnovljivim izvorima energije i održivom zrakoplovnom gorivu dale su zamah tržištu otpadnih sirovina. Prema njihovim odredbama dizelska i druga goriva moraju sadržavati minimalni udio (obično mali postotak) biogoriva do 2030., nakon čega bi taj udio morao naglo rasti sve do 2050.

“ Moeve je prava avangarda. ”

Prednost novog postrojenja tvrtke Moeve leži u tome što može prerađivati raznovrsne otpadne tvari. „To je iznimno važno“, ističe Carmine Marzano, viši inženjer u Odsjeku za biogospodarstvo Europske investicijske banke, „jer u svijetu ne postoje nepresušni izvori bioloških sirovina, a ciljevi EU-a postavljeni su vrlo visoko.“

MICELIJBURGER

Danska tvrtka Matr Foods upregnula je gljivičnu fermentaciju radi proizvodnje nadomjeska za meso koji postiže sočnu teksturu junetine

Morten Sommer, istraživač na katedri za mikrobiologiju danskog Tehničkog sveučilišta, počeo se pitati bi li se mikrobi mogli upregnuti u proizvodnju zdravije i ekološki prihvatljivije hrane. Tako je zajedno s kolegicom Leonie Jahn krenuo raspravljati o potencijalu mikroba s poznatim poduzetnikom Rasmusom Toft-Kehlerom, s kojim je Sommer pokrenuo nekoliko biotehnoloških tvrtki. Njih troje znalo je mnogo toga o mikrobima i njihovu potencijalu, ali nitko od njih nije znao ništa o proizvodnji ukusne hrane. Stoga su se obratili slavnom kuharu i ugostitelju Clausu Meyeru, suosnivaču Noma, restorana s tri Michelinove zvjezdice koji se smatra jednim od najboljih na svijetu. „Njihova polazna zamisao bila je da je hrana predivna stvar, ali i da je jedan od najvećih problema s kojim se suočavamo na planetu“, prisjeća se Randi Wahlsten, direktorica Matr Foodsa, tvrtke koju su osnovali. „Ona pogoršava nejednakost, šteti prirodi, a uzrokuje i zdravstvenu krizu.“

Wahlsten se zaposlila u Matr Foodsu nekoliko mjeseci nakon što je tvrtka osnovana 2021. godine. Prethodno je preko deset godina radila u prehrambenoj industriji, no želja joj je bila iznaći održiviji način proizvodnje hrane. Od samog početka na umu su joj bile alternative mesu ograničenog komercijalnog potencijala, koje su u to vrijeme postojale na tržištu. „Prva pomisao bila mi je da bismo taj problem održivosti mogli riješiti tako da meso nadomjestimo nečim što bi bilo bolje od ne baš pretjerano primamljivih alternativa koje su se nudile“, prisjeća se. „Bile su prekomjerno prerađene i gastronomski poprilično nezanimljive.“

Tako su se upustili u razvoj nove vrste nadomjeska mesu. Nisu išli za time da oponašaju meso, kao što su pokušavali tada postojeći proizvođači na tržištu. Namjesto toga, htjeli su da njihov proizvod ima istu dubinu okusa i sočnu teksturu mesa, ali bez ugrožavanja ljudskog zdravlja ili okoliša. Tri godine kasnije, nadomjestak mesu tvrtke Matr bazira se na lokalnim sastojcima dostupnima u Europi, kao što su cikla, krumpir, grah i zob, koji se preobražavaju u pljeskavice ili mljevenu masu pomoću drevnih tehnika gljivične fermentacije. „Postigli smo dubok okus umami bez pretjeranog prerađivanja i bez aditiva“, ističe Wahlsten i dodaje da proizvod okusom podsjeća na gljive ili gust umak od rajčice. „A gljive stvaraju teksturu koja otpušta tekućinu kada zagrizete proizvod, kao da ste zarili zube u sočan komad mesa.“

Evolucija mesnih nadomjestaka

Ta tvrtka sa sjedištem u Kopenhagenu počela je ručno proizvoditi pljeskavice u industrijskoj kuhinji. Isprva je nadomjeske mesu prodavala dvama prestižnim restoranima u Danskoj i popularnom lancu restorana brze prehrane Gasoline Grill. Ugostitelji i gosti bili su oduševljeni proizvodom.

Tvrtka sada ulaže oko 40 milijuna eura u proširenje istraživanja i razvoja te izgradnju novog pogona za proizvodnju 3500 tona nadomjestaka mesu na biljnoj osnovi, što je kapacitet oko sto puta veći od postojećeg. Europska investicijska banka u rujnu je potpisala ugovor kako bi Matr Foodsu odobrila financiranje poduzetničkim dugom u iznosu od 20 milijuna eura, uz potporu iz programa InvestEU.

U proteklom desetljeću nadomjesci mesu doživjeli su naglu evoluciju. Nadomjesci prve generacije uglavnom su se svodili na tofu ili tempeh, proizvode na bazi soje koji se teško uklapaju u europske prehrambene navike. „Većina nas baš i nije mogla koristiti te proizvode u jelima koja smo spravljali kod kuće“, tvrdi Stephan Mitrasak, referent za ulaganja u čiste tehnologije u Europskoj investicijskoj banci. Zamislite si špagete bolonjez s grumenima tofua.

Proizvodi druge generacije već su se više trudili nalikovati mesu, i to poprilično uspješno. Impossible Foods, proizvođač biljnog proizvoda Impossible Burger, planirao je inicijalnu javnu ponudu dionica na temelju procjene vrijednosti od oko 10 milijardi dolara, koja je u međuvremenu ipak nešto opala.

Neki od nadomjestaka sadržavali su mnoštvo aditiva „i popriličnu količinu masnoća“, često zbog dodatka biljnih ulja, tvrdi Carmine Marzano, viši inženjer u Odsjeku za biogospodarstvo Europske investicijske banke. Popis sastojaka u tim proizvodima podugačak je, a tu je i određen broj aditiva koji, kad ih se doda sastojcima, omogućuju strojno oblikovanje u pljeskavice. „Otprilike kao kod proizvodnje tjestenine“, napominje Marzano. „Proizvođači tih proizvoda čine nešto vrlo slično, s time da sastojcima dodaju veganske ekstrakte bjelančevina.“

I još žličica spora gljiva

Proizvod tvrtke Matr spada u treću generaciju nadomjestaka mesu, koji su izgledom i okusom bliži mesu, a može ih se dodati klasičnim zapadnjačkim jelima kao što su bolonjski umak ili pastirska pita. Umjesto da sastojke spaja aditivima ili masnoćama, Matr Foods jednostavno nasjecka i skuha krumpir, ciklu, grah i zob te ih potom pomiješa sa sporama biranih gljiva. Smjesa se zatim stavlja u kalupe u obliku hamburgera i izlaže kontroliranom postupku fermentacije.

A upravo tu nastaje čarolija.

Spore gljiva klijaju i stvaraju micelij, strukturu nalik korijenju koja se sastoji od tankih vlakana ili niti. Ti sićušni korijeni razlažu hranjive tvari u povrtnoj smjesi i oslobađaju aromatične aminokiseline i razne vrste škroba koje, baš kao i meso, posmeđe kad ih se peče. Micelij sve sastojke drži na okupu i tako hamburgeru daje oblik i sočnu teksturu.

„To vam je kao kad se peče kruh“, kaže Wahlsten. Ako samo pomiješate vodu, brašno i sol, pa tu smjesu stavite u pećnicu, neće se dogoditi baš ništa; „ali ako tome dodate kiselo tijesto ili kvasac, ti će aktivirani mikrobi probaviti nutrijente u brašnu te dodati aromu i teksturu, tako da ćete na koncu dobiti divan kruh. A upravo to radimo i mi.“

“**Dubok okus umami bez pretjeranog prerađivanja i bez aditiva.**”

MODERNIZACIJA MLJEKARSKE PROIZVODNJE

Gropper, drugi najveći proizvođač organskog mlijeka u Njemačkoj, provodi modernizaciju radi uvođenja novih proizvoda i smanjivanja emisija

 snovan daleke 1929., Gropper i dan danas posluje pod vodstvom iste obitelji. Nakon što su joj se na čelu izmijenila tri njezina naraštaja, ta njemačka mljekarska tvrtka nabavlja sirovo mlijeko od 780 mljekara u krugu od nekih 160 km od Bissingena. Ta su partnerstva uspostavljena kako bi trajala, pri čemu su ugovori sklopljeni na dvije do tri godine, a otkupne cijene poštene i vezane za prosječne tržišne vrijednosti. „Sa svojim dobavljačima održavamo čvrste odnose zasnovane na stalnoj komunikaciji i suradnji, čime njegujemo uzajamno povjerenje i jedni drugima pomažemo u rastu“, ističe Heiner Gropper, direktor tvrtke. „Taj nam pristup pomaže u izgradnji otpornog i održivog opskrbnog lanca okrenutog budućnosti.“

No na rascjepkanom mljekarskom tržištu, gdje posluje tek nekolicina velikih prekograničnih igrača, teško je doći do sredstava potrebnih za inovacije. Kako su u Gropperu proizvodnju nakanili proširiti na frappee, sokove i mliječne napitke, za potporu su se obratili Europskoj investicijskoj banci. Tako je financijska institucija Europske unije u rujnu 2024. uložila 49 milijuna eura ne bi li tvrtki pomogla u modernizaciji postojećih kapaciteta, što će joj omogućiti da automatizacijom skladištenja i logistike smanji potrošnju prirodnog plina i emisije iz prometa. Projekt obuhvaća i ulaganja u infrastrukturu za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora. „Drago nam je što surađujemo s Gropperom jer se radi o obiteljskoj tvrtki“, napominje Karol Czarnecki, koji u Europskoj investicijskoj banci radi na ovome projektu. „Tvrtke poput Groppera istinska su okosnica njemačkoga gospodarstva. Duboko cijenimo njihov jedinstven spoj poslovne stabilnosti i okretnog upravljanja. Naša se suradnja pokazala neprocjenjivim iskustvom jer nam je omogućila da se bolje upoznamo s tim tržištem.“

Održiv ulog

Radi ostvarivanja svojih ciljeva u pogledu zelene tranzicije i održivosti, Gropper ulaže u modernizaciju uvođenjem energetski učinkovitih tehnika skladištenja i logistike, koje će mu omogućiti da izbjegne kilometre i kilometre vožnje od jednog skladišta do drugog. „Naša modernizacija ne svodi se tek na nove alate i tehnike. Riječ je o oživotvorenju naše vizije održive mljekarske industrije“, objašnjava direktor Gropper. „A ta vizija u skladu je sa širim tendencijama na svjetskom mljekarskom tržištu koje, unatoč izazovima s kojima se suočava, nastavlja inovirati u područjima poput smanjivanja količine otpada i automatizacije.“

Gropper svoje proizvodne linije zamjenjuje novijom, automatiziranom tehnologijom te povećava proizvodne kapacitete. „U Gropperu ne samo da pospješuju učinkovitost poslovanja i kvalitetu proizvoda, već ostvaruju i energetske uštede jer se odmiču od uporabe prirodnog plina“, objašnjava Jean-François De Saedeleer, koji je u Europskoj investicijskoj banci isto tako radio na tom projektu.

RJEŠENJE ZA PRSTE POLIZATI

Svojim visokotehnoškim pristupom održivoj akvakulturi, minhenska tvrtka Oceanloop uvodi uzgoj kozica u 21. stoljeće

Pacifičke kozice suočavaju se s problemom: toliko su ukusne da ih se ljudi ne mogu naužiti. Potražnja za kozicama raste godišnjom stopom od 8 %. No da bi se tu potražnju zadovoljilo, okoliš i društvo moraju platiti izrazito visoku cijenu. Greenpeace International te je kozice stavio na svoj crveni popis plodova mora zbog njihove povezanosti s uništenjem šuma mangrova, prekomjernim izlovom divljih kozica, zagađenjem, a u nekim zemljama i teškim kršenjima ljudskih prava.

Minhenska tvrtka Oceanloop nakanila je promijeniti tu situaciju. „Na našu posve automatiziranu tehnologiju uzgoja kozica u zatvorenom klima nema nikakav utjecaj, tako da ih možemo uzgajati danju i noću, ljeti i zimi, gotovo posvuda u svijetu”, tvrdi direktor tvrtke Fabian Riedel.

Ta tvrtka specijalizirana za akvakulturnu tehnologiju izumila je novu vrstu uzgajališta kozica koja će omogućiti da se te tražene morske poslastice uzgajaju na kopnu i u područjima s hladnijom klimom, poput one u Europi, i to uz minimalan utjecaj na okoliš i u idealnim uvjetima za kozice.

Gradski mangrovi

Dok se kozice većinom uzgajaju u kružnim bazenima na otvorenom, Oceanloop ih uzgaja u izduženim bazenima u zatvorenom klimatiziranom prostoru, u kojima su kozice pomičnim pregradama razvrstane prema dobi. U odjeljcima su jedna iznad druge postavljene vodoravne plohe kako bi se kozice mogle odmarati kao što bi to činile u prirodnom staništu. Voda se filtrira i iznova ubrizgava u zatvorenom sustavu koji se dijelom pogoni obnovljivom energijom, tako da nije potrebno dodavati antibiotike ni druge farmaceutske proizvode.

„Prije nekoliko godina primijetili smo da su kozice, kad dosegnu određenu veličinu, sklone provoditi većinu vremena na dnu bazena”, objašnjava Riedel. „Tako se ponašaju u divljini, ali u tradicionalnim uzgajalištima kozica to ne mogu jer nemaju dovoljno prostora. Naši gradski mangrovi djeluju poput podvodnih nebodera koji kozicama osiguravaju kudikamo više prostora za odmor. A time smo uvelike povećali i učinkovitost našeg proizvodnog sustava jer to kozicama itekako paše.”

Tvrtka je sad krenula u povećanje proizvodnje, i to prvo širenjem svog pilot-projekta na Kiel na njemačkoj obali Baltika, a zatim i otvaranjem novog, daleko većeg uzgajališta na španjolskom otoku Gran Canaria, koje će se napajati strujom dobivenom iz energije sunca i vjetra. Da bi podržala te ambiciozne planove, Europska investicijska banka s tvrtkom je ugovorila poduzetnički dug vrijedan 35 milijuna eura, što je dugoročni zajam zamišljen kako bi tvrtkama u ranoj fazi razvoja i fazi rasta pomogao u širenju poslovanja, a da pritom ne razvodnjava udjele postojećih vlasnika. Sredstva su pokrivena jamstvom iz programa InvestEU, jedne od sožernih inicijativa Europske unije za poticanje ulaganja u strateškim sektorima.

8,4
milijarde €

Zahvaljujući zajmu EIB-a,
lokalna banka u Mauritaniji
financira mala poduzeća koja
zapošljavaju žene i mlade.

GLOBALNA ULAGANJA SA SNAŽNIM UČINKOM NA OKOLIŠ I DRUŠTVO

“

Ukrajini su nužna ulaganja u kritičnu infrastrukturu kako bi na životu održala ključne javne usluge. U tom procesu pratimo Ukrajinu tako što joj nudimo povoljno financiranje i tehničku pomoć. Ponosan sam na sve što tamo radimo u vrlo teškim uvjetima. ”

Rafal Rybacki, voditelj Odsjeka za kreditiranje javnog sektora u istočnom susjedstvu EU-a pri EIB Globalu

“

Rodna nejednakost se produbljuje. Društva se svim silama trude postati uključivija i održivija. Od presudne je važnosti da svake godine sve više sredstava izdvajamo u prilog rodnoj jednakosti. Ponosna sam što poduzetnicama pomažemo da dođu do kapitala i financiramo rješenja za zdravlje žena. Radimo na tome da javni prijevoz i gradski prostori budu sigurniji i dostupniji za sve, a poljoprivrednicama omogućujemo da ostvare svoj potencijal. ”

Yasmine Pagni, voditeljica Jedinice za socijalnu politiku u Upravi za projekte EIB-a

“

Naša prva pretvorba duga u klimatska ulaganja, koju smo u prosincu ugovorili s Barbadosom, predstavlja povijesnu prekretnicu. Riječ je o inovativnom financijskom mehanizmu kojim se sredstva koja bi se inače utrošila na plaćanje visokih kamata na stari dug Barbadosa preusmjeravaju u ulaganja u klimatski otpornu infrastrukturu i obnovu ekosustava. To je predložak za osnaživanje zemalja izloženih klimatskim promjenama. ”

Alexandra Almeida, viša kreditna referentica u EIB Globalu

STRUJA KOJA TEČE KA BUDUĆNOSTI

Bosna i Hercegovina postavlja temelje za članstvo u EU-u provedbom projekata koji svjedoče o snazi i otpornosti njenih stanovnika

Svako jutro u 5:10 prvi dnevni tramvaj polazi iz Ilidže, zapadnog predgrađa Sarajeva, prema Baščaršiji, srednjovjekovnom pazarištu i kulturnom središtu grada. To putovanje neizostavan je dio sarajevske svakodnevice već 140 godina koliko traje povijest tramvaja u tom gradu. Tom linijom putovali su brojni naraštaji Sarajlija, a tramvaj je postao jednim od zaštitnih znakova grada.

Za Esada Mujagića tramvaj je više od prijevoznog sredstva – to mu je životni poziv. „Kad sam se osamdesetih godina zaposlio u javnom gradskom prijevozu, nisam ni slutio da će mi tramvaji obilježiti cijeli radni vijek“, priznaje.

Tijekom krvave opsade Sarajeva devedesetih godina prošlog stoljeća, tramvaji su stali prvi put u svojoj dugoj povijesti jer se nasilje koje je zavladao gradom prepriječilo i preko trasa njihovih pruga. Tramvajski promet ponovno je uspostavljen nakon duge dvije godine, iako opsada još nije bila gotova. Od tog trenutka Mujagić je danomice radio ne bi li popravio štetu koju su nanijeli meci i šrapneli. „Htjeli smo da tramvaji i dalje voze“, prisjeća se Mujagić. „Ljudima smo u svakodnevni život htjeli vratiti određenu dozu normalnosti.“

Kako su još godinama nakon završetka rata stari sarajevski tramvaji vozili gradom noseći ratne ožiljke, Mujagić se zalagao za to da ih se zamijeni. Njegova ustrajnost konačno je urodila plodom 2024. godine. Prvi put u 40 godina Sarajevo je predstavilo nove tramvaje jarko žute boje. Njihovu nabavu financirala je Europska investicijska banka dvama zajmovima u ukupnom iznosu od 75 milijuna eura. Svrha je projekta ublažiti prometne gužve i pridonijeti smanjenju onečišćenja zraka, što je jedan od najvećih problema u Sarajevu.

Tramvaji su tek jedan od brojnih znakova napretka, pri čemu se 2024. godina prometnula u prekretnicu kad je riječ o dugoročnim projektima i europskim ambicijama Bosne i Hercegovine. Početkom te godine vodstvo EU-a službeno je odobrilo otvaranje pristupnih pregovora. Diljem zemlje veliki infrastrukturni projekti napreduju po planu – grade se nove ceste, niču vjetroelektrane i moderniziraju se bolnice. Europska investicijska banka s partnerima iz javnog i privatnog sektora služi kao pokretač tog napretka.

Sarajevo je zadnji put dobilo nove tramvaje sad već daleke 1984., kad je grad ugostio Zimske olimpijske igre. Mujagić je uvjeren da će novi tramvaji pridonijeti vraćanju duha tog vremena kad je Sarajevo doseglo svoj vrhunac. „Osjećaj je sad onakav kakav je vladao prije rata. Nadam se da je ovaj projekt tek jedan od mnogih koji će Sarajevo pretvoriti u istinski europski grad i usmjeriti zemlju prema članstvu u Europskoj uniji.“

Poplava stoljeća

Skutreno u dolini okruženoj petorima šumovitim planinama, Sarajevo se pruža duž obala rijeke Miljacke. Na tog rijeci opjevanoj u mnogim poznatim pjesmama nalaze se neke od najglasovitijih znamenitosti grada. Obale joj spaja više od deset mostova među kojima je i Latinska ćuprija, kod koje je izvršen atentat na nadvojvodu Franju Ferdinanda, što je bila iskra koja je izazvala Prvi svjetski rat.

“**Osjećaj je sad onakav kakav je vladao prije rata.**”

Kratka vožnja duž Miljacke prema istoku odvest će vas iz gradskog središta do nepreglednih, zagasito zelenih šuma. Tu iz Federacije Bosne i Hercegovine prelazite u Republiku Srpsku, jedan od dvaju autonomnih entiteta uspostavljenih nakon završetka rata. Republika Srpska, koja je naseljena pretežno srpskim stanovništvom, zauzima većinu istočnih i sjevernih dijelova zemlje.

Skrenete li desno, cesta će vas dovesti do sarajevskog olimpijskog skijališta. Zaputite li se lijevo, naći ćete se na jednoj od najslikovitijih trasa u zemlji te naposljetku stići do Bijeljine, drugog najmnogoljudnijeg grada u Republici Srpskoj. Baš kao i Sarajevo, Bijeljina se u novijoj povijesti suočila s mnogim burnim događajima. Tako se u svibnju 2014. našla usred najjače dotad zabilježene poplave u jugoistočnoj Europi. Poplava je pogodila 100 000 stanovnika, a njih 33 000 moralo se evakuirati. Preplavila je više od 90 000 hektara zemljišta te 35 000 kuća i zgrada. Šteta je prema procjenama dosegla milijardu eura.

Miroslav Čvrgić, pomoćnik direktora javne ustanove za upravljanje vodama Republike Srpske, već cijelo desetljeće radi na projektu zaštite tog područja od budućih poplava. U sklopu projekta, koji se dijelom financira sredstvima Europske investicijske banke u iznosu od 74 milijuna eura, sanirano je 160 km odvodnih kanala i 100 km nasipa, čime je tamo povećana otpornost na sve učestalije poplave izazvane klimatskim promjenama. „Sad smo zaštićeni od katastrofalnih poplava poput one iz 2014., koju nazivaju stogodišnja poplava“, kaže Čvrgić, koji je i sam stanovnik Bijeljine.

A dok pripovijeda, počinju padati i prve kapi kiše. „U redu je“, kaže on promatrajući nebo. „Više se ne plašimo kiše.“

„Konačno se osjećam kao pravi liječnik“

Kad su poplave 2014. poharale grad, nova bolnica pružila je prijeko potrebnu pomoć. Ta bolnica bila je prva velika zdravstvena ustanova izgrađena u Bijeljini još od 1939. „Radilo se o tada najvećem zdravstvenom projektu u Republici Srpskoj i sve oči bile su uprte u nas“, prisjeća se dr. Siniša Maksimović, ondašnji ravnatelj bolnice.

Otvorena 2013., samo tri godine od početka gradnje, nova bolnica zamijenila je nekoliko zastarjelih objekata te stavila na raspolaganje gotovo 250 kreveta i pet operacijskih dvorana. „Sve je bilo novo: oprema, zgrada... U to vrijeme bila je to najsuvremenija zdravstvena ustanova u zemlji“, ističe Maksimović. „A taj standard uspjeli smo i održati.“

Za glavnu sestru Radmilu Simić, koja u bolnici radi 24 godine, preseljenje u novu zgradu događaj je koji je donio veliku promjenu. „Bilo je to kao da je naše zdravstvo ušlo u novu eru“, prisjeća se Simić. „Od tog trenutka svjedočimo ubrzanom napretku.“ Danas u bolnicu dolaze pacijenti iz svih krajeva Bosne i Hercegovine, pa čak i iz susjednih zemalja. „Pružamo napredne usluge zdravstvene skrbi koje prije nisu bile na raspolaganju“, ističe dr. Mikajlo Lazić, pedijatar i sadašnji ravnatelj bolnice.

Izgradnja bolnice dio je 115 milijuna eura vrijednog projekta koji je financirala Europska investicijska banka, a koji je obuhvaćao i obnovu kliničkog centra u Banjoj Luci, najvećem gradu u Republici Srpskoj. EIB je 2023. ugovorio još jedan zajam radi potpore izgradnji novog medicinskog kompleksa pri Sveučilištu u Banjoj Luci, kao i daljnje modernizacije tamošnjeg kliničkog centra. „Najvažnije je to da su nam pacijenti zadovoljniji“, napominje Simić.

Bolnica je stubokom promijenila stvari i za pacijente i za osoblje. „Kad je otvorena nova zgrada“, prisjeća se Maksimović, „nakon jedne noćne smjene prišao mi je kolega i rekao: „Konačno se osjećam kao pravi liječnik.“

„Rijeka život znači“

Bijeljina, koja se ugnijezdila između Save i Drine, nije jedino mjesto u Bosni i Hercegovini koje definiraju njegove rijeke. I sama zemlja nazvana je po rijeci Bosni, čije ime vuče podrijetlo od ilirske riječi koja znači „tekuća voda“. No nijedna rijeka ne definira neko područje više nego što to čini Neretva na jugu zemlje. Neretva, koja se proteže u dužini od 225 km, poznata je po svojim smaragdno zelenim, ledeno hladnim vodama – zapravo najhladnijima na svijetu. Rijeka se probija kroz surove klisure i povijesne gradove, od kojih je najpoznatiji Mostar, gdje se nalazi jedna od najprepoznatljivih znamenitosti zemlje – Stari most. Srušen u ratu tijekom devedesetih i kasnije obnovljen, danas se izdiže kao moćan simbol pomirenja.

„Kad sam bio dijete, kupali smo se na obalama rijeke u samom gradskom središtu, tek 50 metara od staroga grada“, pripovijeda Emir Nuspahić, rođeni Mostarac. „No to smo uzimali zdravo za gotovo.“ Loše upravljanje kanalizacijskim sustavom pogoršalo je kvalitetu vode u rijeci te ugrozilo njene glasovite tirkizne i zelene nijanse. „Grad se širio, ali taj razvoj nije pratilo i propisno planiranje kanalizacijskog sustava, tako da je na kraju bilo mnoštvo izljeva skrivenih u raslinju duž obala rijeke“, objašnjava Nuspahić.

Rođen i odrastao u Mostaru, Nuspahić nije nikad napustio grad, gdje je na tim riječnim obalama podigao i obitelj. „Kažu da je život kao rijeka, ali ovdje rijeka život znači“, ističe on.

Odlučan u nakani da rijeci vrati stari sjaj, Nuspahić posljednjih deset godina vodi projekt pročišćavanja otpadnih voda u okviru svoje dužnosti u gradskoj upravi. „S obje strane rijeke postavili smo kolektore velikog promjera kako bismo spriječili izravno izlivanje otpadnih voda u Neretvu. A rezultati se već vide.“

Tek 25 km sjeverozapadno od Mostara, još se jedan čovjek posvetio zadaći spašavanja tamošnje rijeke. Boro Đolo odrastao je na obalama rijeke Lištice. „Ovdje ljudi proplivaju prije no što prohodaju“, šali se Đolo.

U privatnom životu brižan i uzoran djed, Đolo svoje slobodno vrijeme provodi tako što s jednom lokalnom udrugom radi na obnovi tamošnjeg autohtonog ribljevog fonda. A kad je riječ o profesionalnom životu, već 35 godina radi u sektoru voda za Grad Široki Brijeg. Tamo vodi projekt kojemu je cilj unaprijediti sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda radi zaštite rijeke Lištice. Grad je već izgradio i sanirao 25 km kanalizacijskih cjevovoda te 4 km odvodnih kanala, a trenutačno gradi uređaj za pročišćavanje otpadnih voda za potrebe svojih 15 000 stanovnika.

Projekti u Mostaru i Širokom Brijegu dio su šireg pothvata koji financira Europska investicijska banka, a cilj mu je unaprijediti vodoopskrbu i odvodnju na cijelom prostoru Bosne i Hercegovine. Sredstva u iznosu od 60 milijuna eura koliko je dosad uloženo u te inicijative dio su opsežnijeg paketa vrijednog 240 milijuna eura koliko se Banka obvezala izdvojiti za vodnu infrastrukturu i zaštitu od poplava u toj zemlji.

S vjetrom u leđa

Europska investicijska banka nije okrenuta samo zaštiti okoliša. Svojim radom pomaže Bosni i Hercegovini i u pripremi za zelenu tranziciju tako što je podupire u ostvarenju njezinih ciljeva u području obnovljivih izvora energije. EIB Global, kao razvojni ogranak Banke, i javno poduzeće Elektroprivreda Bosne i Hercegovine ugovorili su zajam vrijedan 36 milijuna eura radi izgradnje vjetroelektrane kapaciteta 50 MW na Vlašičkoj visoravni u središnjem dijelu zemlje.

Vjetroelektrana će u zemlji ojačati opskrbu energijom te povećati proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora. Tako će na planini Vlašić, u kraju poznatoj po tamošnjem tradicionalnom ovčjem siru, uskoro niknuti i 18 vjetroturbina. Kako se očekuje, ta će vjetroelektrana svake godine proizvesti ukupno 115 GWh električne energije, što je dovoljno za napajanje 20 000 kućanstava i smanjivanje emisija CO₂ za 140 000 tona godišnje, odnosno jednako koliko bi se uštedjelo kad bi se na isto razdoblje s ceste maknulo 33 000 automobila.

Zajam je odobren povrh bespovratnih sredstava u iznosu od 21 milijun eura koliko je Europska unija izdvojila posredstvom Okvira za ulaganja na zapadnom Balkanu.

Na pravom putu

Baš kao što Neretva povezuje stanovnike Hercegovine, tako će i nova autocesta – koja će prolaziti čitavom regijom – povezati cijelu zemlju.

Poznata kao koridor Vc, ta 679 km duga cestovna prometnica proteže se od Budimpešte pa sve do hrvatske obale, pri čemu joj većina trase prolazi kroz Bosnu i Hercegovinu. Autocesta će povezati ljude i poduzeća, skratiti trajanje putovanja te učvrstiti gospodarske odnose. Ona ujedno predstavlja stvaran, kao i simboličan put zemlje prema Europskoj uniji.

S više od 148 mostova i 46 tunela, koridor Vc najveći je infrastrukturni projekt u zemlji. Godine 2024. već ionako znatan napredak okrunjen je probijanjem najdužeg tunela u zemlji te otvaranjem 1 km dugog mosta Hercegovina preko Neretve. Europska investicijska banka odigrala je ključnu ulogu u ostvarenju tih pomaka, pri čemu je u koridor Vc dosad uložila više od milijardu eura.

“**Više se na plašimo kiše.**”

NA PRAVOM KOLOSIJEKU

Albanija obnavlja željeznice uz financijsku i tehničku potporu EU-a, a ujedno smanjuje i emisije

Vlakovi između grada Vorëa u središnjoj Albaniji i granice s Crnom Gorom putuju prosječnom brzinom od tek 50 km na sat, pri čemu prometuju prugom koju se desetljećima zanemarivalo. U okviru svoje strategije održivog rasta, albanska vlada ulaže u modernizaciju željezničke mreže, plana kojim će se smanjiti emisije, povećati sigurnost i skratiti trajanje putovanja. Tako će vlakovi tom dionicom prometovati više nego dvostruko većom brzinom, tj. do 120 km/h.

U okviru Gospodarskog i investicijskog plana Europske komisije, projekt se financira sredstvima iz financijskog paketa EU-a koji se sastoji od zajma Europske investicijske banke u iznosu od 100 milijuna eura, bespovratnih sredstava u visini od 126 milijuna eura iz Okvira za ulaganja na zapadnom Balkanu te zajma Europske banke za obnovu i razvoj u iznosu od 98,75 milijuna eura.

Kao produžetak mediteranskog koridora osnovne mreže TEN-T, željeznička linija Vorë-Hani i Hotit povezuje Tiranu s Podgoricom, ali približava je i dalje prema glavnoj željezničkoj mreži Europe. Projekt je dio vladina plana da obnovi oko 420 km željezničke pruge koje se grana sjeverno i istočno od grada Drača. Izgrađena uglavnom u razdoblju od 1947. do 1987., albanska željeznička infrastruktura postupno propada uslijed manjka sredstava i nedostatnog održavanja. To stanje dodatno je pogoršao i razorni potres koji je zemlju pogodio 2019. godine.

Albanija je sada nakanila osuvremeniti, obnoviti i elektrificirati više od 75 % svoje željezničke mreže u idućih deset godina.

“**Ovdje nas je mnogo i držimo se zajedno.**”

„Europska investicijska banka i nadalje je jedan od naših najvažnijih partnera u realizaciji više strateških projekata povezanih sa cestovnom i željezničkom infrastrukturom“, ističe Belinda Balluku, potpredsjednica Vlade i ministrica infrastrukture i energetike Albanije.

S više od 1,9 milijardi eura koliko je dosad uložila u željeznice na zapadnom Balkanu, financijska institucija Europske unije jedan je od najvećih financijera tog sektora u regiji. Usporedo s tom financijskom potporom, stručnjaci iz savjetodavnog programa JASPERS, koji financiraju Europska komisija i Europska investicijska banka, razradili su akcijski plan jačanja kapaciteta za upravljanje projektima željezničke infrastrukture u Albaniji.

„Svojom savjetodavnom podrškom u željezničkom poduzeću stvorili smo poticajno okruženje za unaprjeđenje vještina i vraćanje željeznica na pravi kolosijek“, napominje Jakubik Denis, koji u JASPERS-u vodi ovaj projekt.

„To bi se trebalo pozitivno odraziti na samu zemlju, ali isto tako pridonijeti i postupnom integriranju albanskih željeznica u europsku željezničku mrežu i tržište, kao i procesu pristupanja te zemlje Europskoj uniji.“

DRŽIMO SE ZAJEDNO

Grijanje, električna energija, voda, bolnice, žene i škole u žarištu su oporavka Ukrajine

Vadim Čursin ostao je bez majke davno prije rata. Njegov otac Dmitro najbolji mu je prijatelj još od ranoga djetinjstva. A još su se više zblížili otkako su napustili svoj grad nedaleko od ukrajinske južne granice nakon što su ga zauzeli ruski vojnici. „Od naše kuće danas jedva da je išta ostalo, a u našem starom gradu sve su zgrade razorene“, pripovijeda šesnaestogodišnji Vadim. Zadnje dvije godine otac i sin žive u Odesi, gdje su unajmili pola kuće u blizini Vadimove nove škole. „Sad smo ono što zovu raseljenim osobama. Ovdje nas je mnogo i držimo se zajedno.“

Vadim u Odesi pohađa Školu br. 41, čija je zgrada među prvima koje su sanirane u sklopu programa Europske investicijske banke za oporavak Ukrajine. Europska investicijska banka pomaže u obnovi više od 300 škola, vrtića, bolnica i objekata za socijalno stanovanje u približno 150 ukrajinskih gradova. Unaprijedila je opskrbu električnom energijom, plinom i vodom te sustave odvodnje i gospodarenja otpadom u više od deset regija, pri čemu je provela preko 100 projekata. A svakog tjedna pristižu joj novi zahtjevi za pomoć.

Naše ključne inicijative

- U protekle tri godine Grupa EIB-a isplatila je više od 2 milijarde eura za obnovu gradova i ispunjavanje hitnih potreba u Ukrajini. Zemljama u njezinu susjedstvu Banka je odobrila zajmove vrijedne oko 4 milijarde eura radi pomoći u stambenom zbrinjavanju, školovanju, zdravstvenoj skrbi i zapošljavanju izbjeglica.
- Jedan od najnovijih financijskih instrumenata koji su na raspolaganju odnosi se na fond EU za Ukrajinu, koji je zamišljen radi sanacije gradskih i općinskih zgrada, ponovnu uspostavu javnih usluga te pomoć poduzetnicima. Zemlje iz svih dijelova Europske unije obvezale su se da će za taj fond izdvojiti preko 420 milijuna eura.
- Europska investicijska banka partner je u financijskom mehanizmu Europske unije nazvanom Instrument za Ukrajinu, 50 milijardi eura vrijednom programu oporavka koji će trajati do 2027. Banka će iz tog fonda iskoristiti više od 2 milijarde eura za financiranje u području energetike, cesta, željeznica, voda, stanovanja i obrazovanja.
- Važni projekti koji su 2024. realizirani u Ukrajini uključuju uvođenje europskog broja 112 za hitne slučajeve radi pristupa policiji, hitnoj pomoći i vatrogascima; potporu za UNIT.City, prvi ukrajinski inovacijski park posvećen digitalnim vještinama i osposobljavanju; i zajam u iznosu od 50 milijuna eura za nove vlakove podzemne željeznice u Kijevu.
- U rujnu 2024. financijska institucija Europske unije iznijela je 600 milijuna eura vrijedan plan energetske spašavanja kako bi Ukrajini ususret zimi pomogla osigurati opskrbu kućanstava i poduzeća električnom i toplinskom energijom. Izradit će se betonske konstrukcije za zaštitu trafostanica od granatiranja.

VLASNIČKIM KAPITALOM DO KONKRETNIH POMAKA

Od logistike u južnoj Africi do odobalne vjetroenergetike u istočnoj Aziji, Europska investicijska banka ulaže vlasnički kapital u fondove okrenute društveno i okolišno odgovornim ulaganjima, čiji projekti donose stvarnu prevagu

Svakog dana 1000 kamiona prijeđe granicu između Južnoafričke Republike i Mozambika na putu prema Luci Maputo. 100 km duga vožnja do obale u pravilu traje čak 12 sati. Naime, samo da bi prešli granicu i prošli kroz sve carinske postupke, kamionima nakrcanima robom poput kroma, magnetita i agruma treba šest do osam sati. No tek nekoliko kilometara prije mjesta gdje se počinje stvarati kolona nalazi se nova cesta prema alternativnom graničnom prijelazu kojim upravlja The Logistics Group, južnoafričko poduzeće koje Europska investicijska banka podupire tako što je gotovo 75 milijuna USD uložila u fondove kojima upravlja Africa Infrastructure Investment Managers, društvo za upravljanje fondovima sa sjedištem u Cape Townu. Tamo obavljanje carinskih formalnosti traje tek 45 minuta, a roba se prekrca na vlakove koji voze izravno do Maputa. „Ne trebate parkirati, ne trebate izlaziti iz kamiona i ne trebate se gnjaviti papirologijom“, objašnjava Anton Potgieter, direktor poduzeća The Logistics Group. Osim što se klijentima time štedi vrijeme, pomaže im se i da uštede novac te smanje emisije ugljika.

Radi potpore tvrtkama kao što je The Logistics Group, čiji projekti u regijama poput južne Afrike pridonose ostvarivanju ciljeva politika Europske unije, Europska investicijska banka ulaže u društveno i okolišno odgovorne fondove koji raspolažu potrebnim stručnim znanjem i iskustvom. „Ako vam je stalo do konkretnih pomaka na terenu, sve što vam treba vlasnički je kapital“, ističe Gergely Horvath, referent za ulaganja Europske investicijske banke. „To je ono što donosi stvarnu prevagu.“ Europska investicijska banka i Africa Infrastructure Investment Managers surađuju još od 2008. Tijekom 2024. Banka je u fondove tog društva uložila još 30 milijuna eura.

Proizvedeno na Tajvanu

Ulaganjima u ciljne fondove s iskusnim upraviteljima, Europska investicijska banka može pridonijeti promicanju ciljeva politika Europske unije u suradnji s partnerima iz cijeloga svijeta. Primjerice, ulaganjem 100 milijuna USD u Global Markets Fund II, fond kojim upravlja društvo Copenhagen Infrastructure Partners, Banka pripomaže razvoju odobalne vjetroenergetike na tržištima u nastajanju. Tako se 11 km od zapadne obale Tajvana nalazi Changfang-Xidao, vjetropark u vlasništvu tog danskog društva koji je dovršen u svibnju 2024. i koji bi, kad bude u punom pogonu, trebao dosegnuti instaliranu snagu od gotovo 600 MW, čime će se kapaciteti tog otoka za proizvodnju električne energije iz vjetra na moru povećati za 25 %.

“ Ako vam je stalo do konkretnih pomaka na terenu, sve što vam treba vlasnički je kapital. ”

VIŠE RAZNOLIKOSTI ZA BOLJU BUDUĆNOST

Lokalna banka u Mauritaniji nudi kredite kako bi poduzetnicama i mladima poboljšala izgleda za vođenje tvrtki i zapošljavanje

Kad je Cheikh Mohamed Elkarachi tijekom pandemije bolesti COVID-19 preuzeo očevu tvrtku, jedna od prvih promjena koju je uveo odnosila se na pomoć ženama na radnom mjestu. „Želio sam zapošljavati žene, ali nismo imali čak ni ženske WC-e”, prisjeća se Elkarachi, direktor Rim Foama, jednog od najvećih dobavljača poliuretanske pjene i madraca u Mauritaniji. „Stoga sam dogradio posebne WC-e kako bi ženama ovdje bilo ugodnije na poslu, a žene sam počeo zapošljavati na ključna radna mjesta jer smatram da u mauritanskim tvrtkama treba povećati raznolikost.”

Radi lakšeg uvođenja tih poboljšanja i proširenja proizvodnje, Elkarachi je u svibnju 2024. uzeo mali kredit od jedne lokalne banke, a radilo se o Banci za trgovinu i industriju Mauritanije. Ta banka mogla je pomoći Elkarachiju i mnogim drugim poduzetnicima jer joj je Europska investicijska banka odobrila zajam vrijedan 20 milijuna eura, koji je u veljači 2024. ugovoren radi pružanja financijske potpore malim i srednjim poduzećima, a ponajprije onima koja u Mauritaniji zapošljavaju mlade i žene. Do kraja 2024. Banka za trgovinu i industriju već je odobrila male kredite u ukupnoj vrijednosti približno jednakoj polovini iznosa sredstava koja je dobila od Europske investicijske banke.

Hrabrost ulaganja u ideje

Kad je odobrila taj zajam, glavni cilj Europske investicijske banke bio je da potakne zapošljavanje i ohrabri više ljudi da pokrenu vlastiti posao. Tijekom pandemije, mauritansko gospodarstvo pretrpjelo je teške posljedice, tako da je prisutna velika potreba za ulaganjima u rast poduzetništva. Među poduzeća koja su 2024. dobila potporu Banke za trgovinu i industriju ubrajaju se Elkarachijeva tvrtka za proizvodnju poliuretanske pjene, privatne klinike, instalateri solarnih panela, jedan proizvođač tjestenine i tvrtka koja se bavi prodajom opreme za preradu riže.

Ekonomska uključenost u Mauritaniji na nižoj je razini nego što je to u mnogim susjednim zemljama poput Maroka i Senegala, osobito za žene. Udio žena u radno aktivnom stanovništvu iznosi oko 26 %. Prema podacima Svjetske banke, ta se razina uglavnom nije mijenjala u proteklih nekoliko desetljeća. Među muškarcima stopa sudjelovanja na tržištu rada doseže gotovo 60 %. Pomoć ženama u zapošljavanju dat će snažan poticaj rastu bruto domaćeg proizvoda. U Mauritaniji vlada i visoka nezaposlenost među mladima, koja iznosi oko 24 %.

“**Smatram da u mauritanskim tvrtkama treba povećati raznolikost.**”

Da bi dobile potporu Banke za trgovinu i industriju, mauritanske tvrtke moraju dokazati da svoje poslovanje nastoje uskladiti s ciljevima globalne inicijative nazvane 2X Challenge. Ta inicijativa pokrenuta je 2018. na gospodarskom skupu zemalja članica Skupine G7 kako bi se razvojnim bankama pomoglo u ulaganjima u korist žena. Najnoviji cilj inicijative taj je da se u razdoblju od 2024. do 2027. u pomoć ženama uloži najmanje 20 milijardi USD. „U Mauritaniji se krije golem potencijal za održiv rast, poglavito zahvaljujući njezinim golemim prirodnim bogatstvima, razvoju obnovljivih izvora energije i obilju ribolovnih resursa”, ističe Marc-Antoine Coursaget, kreditni referent Europske investicijske banke zadužen za zapadnu Afriku. „Osnaživanjem žena i mladih možemo iskoristiti sve te adute i stvoriti otpornije gospodarstvo.”

8

UNIJA TRŽIŠTA KAPITALA

“

Moramo nastaviti s utiranjem novih putova kako bismo pokazali koliki je potencijal tehnologija decentraliziranog vođenja evidencije transakcija kad je riječ o promicanju transparentnosti, učinkovitosti i sigurnosti na tržištima kapitala. U studenom smo u suradnji s istaknutim sudionicima na tržištu izvršili četiri digitalne transakcije, a riječ je o trima izdanjima i jednoj uplati obveznica. To je važan korak u ispitivanju i unapređivanju digitalnih rješenja te promicanju njihove ugradnje u europski financijski ekosustav. ”

Marco Zimmermann, voditelj Odjela za riznicu i tržišta kapitala u Upravi za financije EIB-a

PLATFORME ZA MOBILIZACIJU KAPITALA

Unija tržišta kapitala potaknut će razvoj tržišta sekuritizacije i rizičnog kapitala kako bi se povećala ulaganja u realno gospodarstvo. Neki europski pioniri već pokazuju kako bi to moglo funkcionirati

Kad je IPM Rubi trebao modernizirati svoje proizvodne linije za štancanje metala, ta srednje kapitalizirana tvrtka iz Vitoria-Gasteiza obratila se Banco Santanderu i zatražila sredstva. Španjolska banka odobrila je IPM Rubiju zajam u iznosu od 4 milijuna eura koji mu je pomogao da modernizira svoje pogone, što mu je u listopadu 2024. donijelo nagradu za održivost jer je prepolovio potrošnju energije, a samim time i emisije. Toj tvrtki, koja zapošljava 400 ljudi, modernizacija je omogućila i da održi korak s pomacima u automobilskoj industriji i zadrži svoja dva najveća klijenta, Mercedes Benz i Stellantis, pri čemu je potonji grupacija pod čijim su okriljem proizvođači automobila poput Fiata, Opel i Peugeota.

„Za nas je to bilo presudno, od životne važnosti. Bez tog projekta ne bismo uspjeli opstati“, ističe Ricardo Romo, glavni direktor tvrtke. „A to ne bismo uspjeli bez odobrenih sredstava.“

“**Bez tog projekta ne bismo uspjeli opstati.**”

Modernizirane proizvodne linije namijenjene su putničkim vozilima. No Romo očekuje da će se uskoro javiti i potreba za modernizacijom linija za gospodarska vozila. „Nadamo se da ćemo od banaka dobiti još sredstava ne bismo li održali korak s elektrifikacijom automobilske industrije“, ističe Romo.

A upravo tu praktična i konkretna djelatnost štancanja metala u IPM Rubiju, kojom ostvaruje promet od 128 milijuna eura, dolazi u doticaj s tajanstvenim i apstraktnim svijetom financijske sekuritizacije. Naime, Banco Santander objedinjuje zajmove poput onog odobrenog IPM Rubiju te ih pretvara u vrijednosne papire koje prodaje ulagačima, a ostvarenim prihodima koristi se za odobravanje novih zajmova, baš kao što je onaj koji se IPM Rubi nada dobiti za svoju proizvodnu liniju za gospodarska vozila. U Sjedinjenim Državama i Aziji sekuritizacija predstavlja golemo i likvidno tržište. S druge strane, Europa pokušava uhvatiti korak ne bi li povećala ponudu sredstva za tvrtke poput IPM Rubija, koje su ključne za realno gospodarstvo. Europska investicijska banka ulaže u sekuritizacijske transakcije europskih banaka i razvija inovativne sekuritizacijske strukture koje će, kako se nada, pridonijeti širenju tržišta, a sve u sklopu potpore razvoju jedinstvenog tržišta kapitala na cijelom kontinentu, znanog kao unija tržišta kapitala.

Učinkovito financiranje MSP-ova

U Europi su propisi u području sekuritizacije stroži nego što su to u Sjedinjenim Državama i Aziji, što je donekle usporilo rast sekuritizacije, napose u segmentu tržišta za sekuritizacijske poslove s vrijednosnim papirima s višom bonitetnom ocjenom i nižim prinosom. Stoga Grupa EIB-a podupire inovativne banke velikim ulaganjima u sekuritizacijske transakcije koje pridonose stvaranju likvidnijeg tržišta.

Financijska institucija Europske unije latila se tog posla u okviru svojeg plana promicanja unije tržišta kapitala. Istodobno, na raspolaganje stavlja sredstva za potrebe malih i srednjih poduzeća (MSP-ova) iz raznoraznih sektora, pa tako i ključnih područja poput klime i inovacija. „Jačamo svoje sudjelovanje na tržištu sekuritizacije“, objašnjava Manuel Conthe, kreditni referent u Europskoj investicijskoj banci. „Riječ je o učinkovitom načinu financiranja zajmova u korist MSP-ova.“

“ **Ulaganja i napore Grupe EIB-a moramo strateški usmjeriti tamo gdje smo tržištu i inicijatorima najpotrebniji.** ”

Zato je Grupa EIB-a u svibnju 2024. ugovorila 530 milijuna eura vrijedno ulaganje u sekuritizacijski posao s Banco Santanderom. Europska investicijska banka uložila je 440 milijuna eura u tranše izdanja vrijednosnih papira s visokom bonitetnom ocjenom, koje su počivale na skupu zajmova koje je Santander odobrio svojim klijentima, dok je 60 milijuna eura izdvojeno za tranše neinvesticijskog razreda. Santander se zauzvrat obvezao na to da će iznos dvostruko veći od toga izdvojiti za nove zajmove u korist španjolskih MSP-ova i srednje kapitaliziranih poduzeća, koja su ključna za gospodarstvo te zemlje i igraju presudnu ulogu u poticanju zapošljavanja i rasta. „Prodajom tih obveznica oslobađamo kapacitet za dodatne zajmove u korist klijenata”, objašnjava Koldo Oleaga Gascue, voditelj odjela za mobilizaciju aktive u madridskom uredu Santadera. „Recikliramo kapital i jačamo potporu koju pružamo zajednicama i svojim klijentima.”

Popunjavanje praznine na tržištu sekuritizacije

Europsko tržište sekuritizacije ponešto se razvilo od sredine proteklog desetljeća. No taj rast većinom je ograničen na tranše transakcija koje nose manji rizik. Nadređene tranše – koje nose niži rizik, ali samim time i niži prinos – čine najveći dio većine sekuritizacijskih struktura: često blizu 80 %, kao što je to slučaj u sekuritizacijskom poslovanju Santadera. Stoga banke poput Santadera na tržište moraju plasirati znatnu količinu takvih tranši.

A upravo tu ulaganje Grupe EIB-a igra važnu ulogu. „Kupnjom značajnog dijela nadređene tranše, Grupa EIB-a omogućava da se u slučaju vrlo velikih transakcija na tržište lakše plasira cjelokupna struktura”, pojašnjava Bálint Kónya, analitičar strukturiranog financiranja u Europskom investicijskom fondu.

Europski investicijski fond podružnica je Europske investicijske banke, a u svojem je radu okrenut MSP-ovima. Iako je njegovo ulaganje u sekuritizacijsku transakciju Santadera bilo kudikamo skromnije (30 milijuna eura), njegova stručnost u području sintetskih vrijednosnih papira igra ključnu ulogu u strukturiranju, dogovaranju i izvršenju sekuritizacijskih poslova za vlastiti račun i za račun Banke. Doprinos Europskog investicijskog fonda doveo je do toga da se Santander obvezao formirati 60 milijuna eura vrijedan portfelj novih zajmova u korist MSP-ova i srednje kapitaliziranih poduzeća, a usto je preuzeo i obvezu da 30 % novih zajmova bude usmjereno prema održivim ulaganjima, a 20 % prema financiranju projekata kojima se promiče ravnopravnost spolova, kao što su tvrtke na čijem su čelu poduzetnice.

Karen Huertas, viša voditeljica ulaganja u Europskom investicijskom fondu, vjeruje da ti poslovi dokazuju važnost uloge Grupe EIB-a u razvoju unije tržišta kapitala. „Sudjelovanje Grupe EIB-a u tim poslovima pokazuje da su sekuritizacijske transakcije ekonomski učinkovite te da ih je moguće uspješno plasirati na tržište, a istodobno i nadalje pridonosimo rastu europskoga gospodarstva”, napominje Huertas. „Ulaganja i napore Grupe EIB-a moramo strateški usmjeriti tamo gdje smo tržištu i inicijatorima najpotrebniji.”

Ideje rođene i stasale u Europskoj uniji

Europska poduzeća u pravilu su ovisnija o sredstvima banaka nešto što su to ona iz Sjedinjenih Država i Azije, gdje je tržište rizičnog kapitala razvijenije. Zbog toga europske *start-up* tvrtke često kupuju ulagača iz SAD-a. Isto tako, tržišta kapitala u Europi nisu toliko duboka koliko su to u SAD-u jer su nacionalna, a samim time i razmjerno ograničenog opsega.

Posljednji poticaji razvoju unije tržišta kapitala potekli su iz inicijative koju je Europska komisija pokrenula 2020. Prilikom sastanka na vrhu država europodručja održanog u Bruxellesu u ožujku 2023. čelnici njihovih vlada pozvali su na „jačanje zajedničkih napora uključivanjem tvorca politika i sudionika na tržištu diljem Unije kako bi se unaprijedila unija tržišta kapitala.“ U listopadu 2024. ministri financija EU-a pozdravili su prijedloge Europske investicijske banke okrenute produbljivanju unije tržišta kapitala.

Predsjednica Nadia Calviño govorila je o više načina na koje Europska investicijska banka može stvoriti neke od pretpostavki za izgradnju unije tržišta kapitala kako bi „ideje rođene u Europskoj uniji tamo i ostale.“ Jedna od tih ideja je i platforma za sekuritizaciju kojom bi se omogućila veća standardizacija transakcija, kao i sudjelovanje manjih banaka te oslobađanje njihova kapitala za zajmove u korist MSP-ova.

Dugotrajan proces

Standardizacija bi bila važna jer je strukturiranje nestandardiziranih sekuritizacijskih transakcija složen i dugotrajan posao.

Europska investicijska banka u srpnju je sklopila ugovor s BPCE-om, velikom francuskom bankovnom grupom. Europska investicijska banka i Europski investicijski fond kupili su nadređene obveznice, s time da je Banka uložila 750 milijuna, a Fond 50 milijuna eura. BPCE zauzvrat se obvezao da će u roku od tri godine odobriti nove zajmove u dvostruko većem iznosu. To je prva takva transakcija Europske investicijske banke u Francuskoj, a novi zajmovi bit će usmjereni prema malim poduzećima u sektoru inovacija, pa tako i zdravstvenih tehnologija. „To je nešto čime se svakako želimo baviti još više“, ističe Nicolas Mardam-Bey, kreditni referent Europske investicijske banke koji je radio na tom poslu. „Unija tržišta kapitala trebala bi ublažiti propise kako bi se omogućio veći broj izdanja.“

“ **Obujam poslova u koje se upušta Europska investicijska banka jamstvo je ekonomske učinkovitosti.** ”

A dok čekamo na to da unija tržišta kapitala uznapreduje, Europska investicijska banka već i samim svojim sudjelovanjem olakšava transakcije koje se inače možda uopće ne bi ni ostvarile. „Obujam poslova u koje se upušta Europska investicijska banka jamstvo je ekonomske učinkovitosti“, ističe Jean-Philippe Foeillet, viši stručnjak u Natixisu, investicijskoj banci u sastavu grupe BPCE. „Te transakcije

zahtjevne su u pogledu potrebnih resursa, vremena i informacijske tehnologije, tako da im ekonomija razmjera ide na ruku jer omogućuje održivije upravljanje njihovom obradom.“

S obzirom na razmjere tog posla s Europskom investicijskom bankom, Foeillet je siguran da će u istu strukturu uspjeti privući i druge ulagače.

Strukture koje bi mogle prerasti u platforme

A struktura osmišljena za posao s BPCE-om složenija je od strukture uobičajene sekuritizacije, ali je i inovativnija.

Većina sekuritizacijskih poslova počiva na definiranom skupu zajmova kojima su osigurani, a koji su odobreni tijekom određenog razdoblja. Posao s BPCE-om omogućuje toj francuskoj banci da predmetne zajmove s vremena na vrijeme zamijeni novim zajmovima. Banka zapravo može zadržati istu strukturu i ostaviti je „u pogonu“ više desetaka godina, dobro nakon otplate prvih zajmova kojima je sekuritizacija osigurana. Tu strukturu to približava upravo onakvoj sekuritizacijskoj platformi kakvu bi Europska investicijska banka mogla uspostaviti radi potpore stvaranju unije tržišta kapitala, kako objašnjava Jesper Skoglund, voditelj strukturiranog financiranja pri Europskom investicijskom fondu, koji je radio na poslu s BPCE-om. „Želja nam je nastaviti s primjenom ovakvih sekuritizacijskih instrumenata kako bismo potaknuli odobravanje novih zajmova“, ističe Skoglund. „Time će se u Europi stvoriti aktivnije tržište sekuritizacije i pojačati kreditiranje realnog gospodarstva.“

Tehnološki predvodnici

Europski investicijski fond također stoji iza još jedne inicijative Europske investicijske banke u vezi s unijom tržišta kapitala, a zapravo je riječ o platformi za ulaganja u punom smislu te riječi.

Inicijativa europskih tehnoloških predvodnika zamišljena je radi popunjavanja praznine na europskom tržištu rizičnog kapitala mobiliziranjem javnih i privatnih sredstava. Naime, većinu europskih tvrtki u području duboke tehnologije financiraju inozemni ulagači. Tek mali dio financiraju europski ulagači, ali gotovo ništa od tih sredstava ne dolazi s tržišta kapitala.

Od to malo rizičnog kapitala dostupnog u Europi, velik dio otpada na Europski investicijski fond, koji ulaže u fondove koji ta sredstva, pak, plasiraju u *start-up* poduzeća i tvrtke u fazi širenja. Inicijativa tehnoloških predvodnika 2.0 bit će okrenuta istom cilju, ali i mobiliziranju znatnih iznosa sredstava iz, primjerice, europskih mirovinskih fondova i osiguravajućih društava, koja će se tehnološkim predvodnicima plasirati putem ulagačkog instrumenta. Ti ulagači u pravilu nisu zainteresirani za ulaganja rizičnog kapitala zbog toga što su iznosi razmjerno skromni u odnosu na potrebno vrijeme i resurse, pa će im Inicijativa tehnoloških predvodnika 2.0 pružiti priliku za veća ulaganja putem instrumenta koji će im svima omogućiti neposredan pristup diversificiranom europskom portfelju rizičnog kapitala. „Kad se ulagači počnu upoznavati s tom klasom imovine, bit će joj spremniji posvetiti znatnija sredstva”, objašnjava Adrian Zambrano, stručnjak za strukturiranje u Europskom investicijskom fondu.

Inicijativa tehnoloških predvodnika dat će dvojak poticaj europskom tržištu rizičnog kapitala. Kap prvo, ulagači poput mirovinskih fondova ući će na tržište tako što će ulagati u platformu Tehnoloških predvodnika. Kao drugo, posljedični porast ulaganja u fondove rizičnog kapitala omogućit će većem broju tih fondova da postignu svoje ciljeve u pogledu prikupljanja sredstava te tako povećaju iznose dostupne *start-up* poduzećima i tvrtkama u fazi širenja. „Europskim ulagačima nastojimo otvoriti pristup toj klasi imovine”, ističe Zambrano. „Iako je riječ o veoma izazovnoj zadaći, očekujemo da ćemo tim rješenjem ostvariti golem pomak.”

Radi pokretanja tog fonda, šest država članica EU-a i Europska investicijska banka uložile su 3,7 milijardi eura. Očekuje se da će fond otvoriti vrata privatnim ulagačima tijekom 2025.

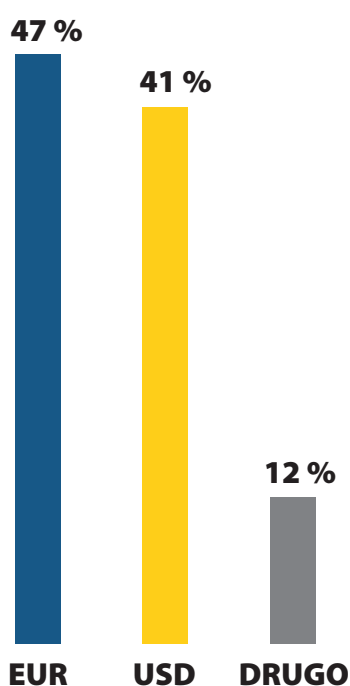
“**Očekujemo da ćemo tim rješenjem ostvariti golem pomak.**”

ODAKLE DOLAZE SREDSTVA

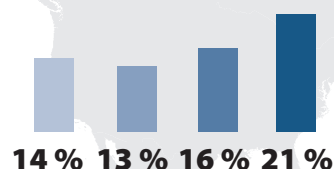
Europska investicijska banka, jedna od najvećih multilateralnih financijskih institucija i najvećih financijera borbe protiv klimatskih promjena na svijetu, posvećena je financiranju projekata kojima se potiče gospodarski rast, podupire djelovanje u području klime i promiče društveni napredak u Europi i posvuda u svijetu. Radi ostvarivanja tih ambicija i svojih ciljeva kreditiranja, Europska investicijska banka prikuplja dugoročna sredstva izdavanjem obveznica na međunarodnim tržištima kapitala. Te obveznice privlače ulagače iz svih dijelova svijeta.

Izdavanjem obveznica u 13 valuta u 2024. prikupili smo 63,4 milijarde eura, što uključuje i 18,3 milijarde eura od zelenih obveznica i obveznica za održivost. Premda je težište bilo na euru i američkom dolaru, Banka je obveznice izdavala i u drugim valutama poput australskog dolara, švicarskog franka, egipatske funte, britanske funte, hongkonškog dolara, indijske rupije, meksičkog pezoa, norveške krune, poljskog zlota, švedske krune i južnoafričkog randa, a sve kako bi diversificirala svoje izvore sredstava.

STRUKTURA IZDANIH OBVEZNICA PREMA VALUTI

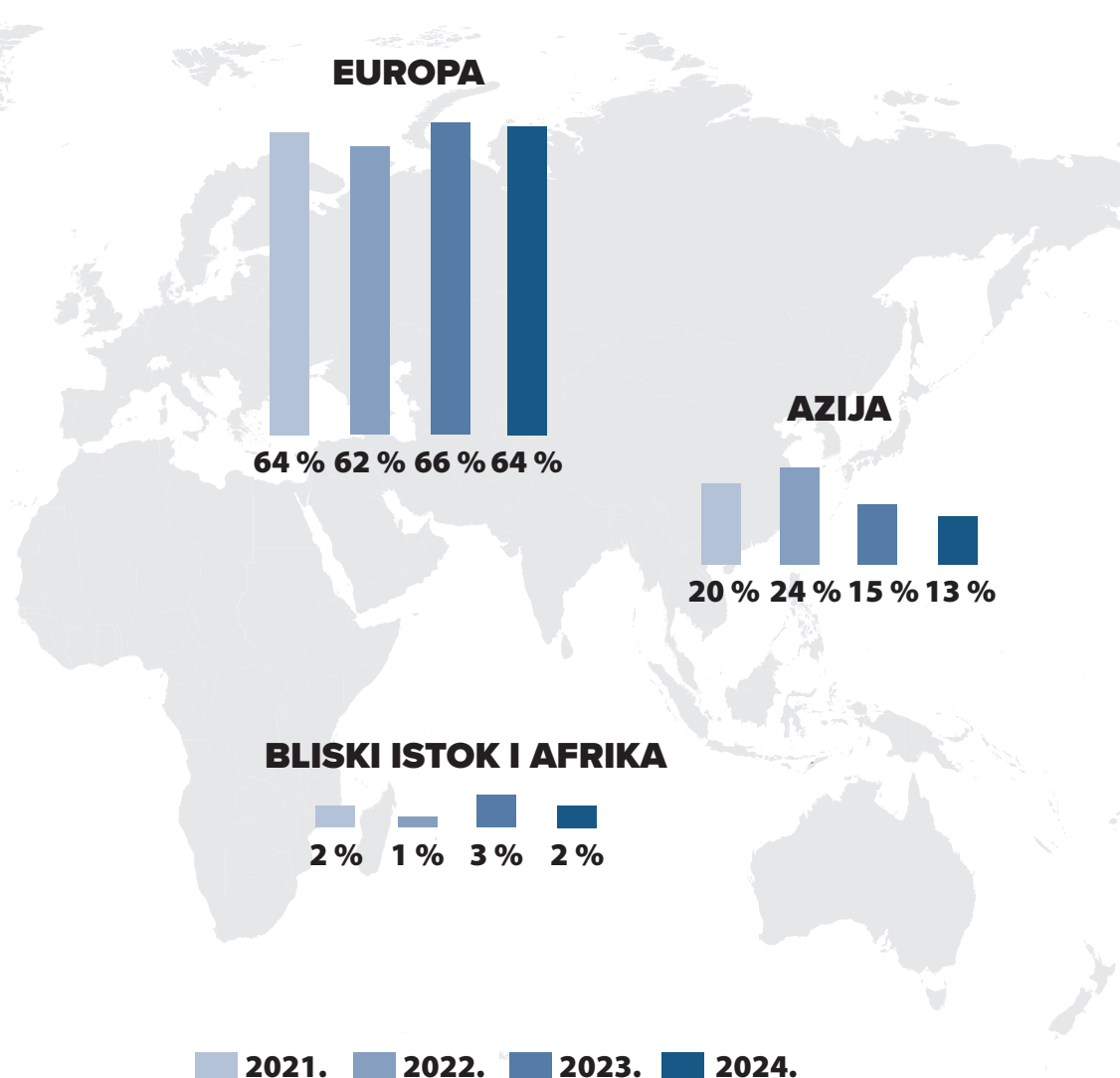

SJEVERNA I JUŽNA AMERIKA

Među ulagačima u ta izdanja i dalje prevladavaju oni iz Europe, na koje otpada približno dvije trećine ukupnih ulaganja. Preostala trećina pristiže iz Azije, Sjeverne i Južne Amerike, s Bliskog istoka i iz Afrike, što ukazuje na to da je Europska investicijska banka privlačna ulagačima posvuda u svijetu.

Kao predvodnik u inovacijama na tržištima kapitala, Europska investicijska banka u prvim je redovima održivog financiranja i digitalne transformacije. Nakon što smo 2007. izdali prvu zelenu obveznicu, naša izdanja zelenih obveznica i obveznica za održivost u 2024. premašila su iznos od 100 milijardi eura. Te obveznice posvećene su financiranju okolišnih i društvenih projekata. Naši najnoviji pionirski pothvati protežu se i na nekoliko izdanja digitalnih obveznica. Svoju ulogu predvodnika u digitalnim inovacijama ojačali smo tako što smo 2024. sudjelovali u istraživačkom radu Eurosustava na novim tehnologijama za namiru financijskih transakcija na veliko u novcu središnje banke.

UPRAVLJANJE

EIB je tijelo EU-a, odgovoran je državama članicama te se kao banka pridržava najbolje bankarske prakse u području odlučivanja, upravljanja i kontrole.

Vijeće guvernera sastavljeno je od ministara iz vlada svake od 27 država članica EU-a, a u pravilu se radi o ministrima financija. Guverneri utvrđuju smjernice kreditne politike Banke i jednom godišnje odobravaju godišnja financijska izvješća. Odlučuju o dokapitalizacijama i sudjelovanju Banke u financiranju projekata izvan Europske unije. K tome, imenuju Upravno vijeće, Upravljački odbor i Revizijski odbor.

Upravno vijeće donosi odluke o kreditima, programima zaduživanja i drugim financijskim pitanjima. Sastaje se jednom mjesečno ne bi li osiguralo poslovanje Banke u skladu s ugovorima EU-a, Statutom same Banke i općim smjernicama koje utvrdi Vijeće guvernera. Sastoji se od 28 direktora, pri čemu svaka država članica imenuje po jednog, a još jednog imenuje Europska komisija. Tu je i 31 zamjenik direktora. Radi proširenja svog stručnog kadra, Upravno vijeće kooptiralo je šest stručnjaka radi sudjelovanja u radu sjednica Vijeća u svojstvu savjetnika bez prava glasa. Odluke se donose većinom glasova koji predstavljaju najmanje 50 % upisanog kapitala država članica i jednu trećinu članova Vijeća s pravom glasa, osim ako je Statutom predviđeno drukčije. Vijećem predsjedava predsjednik Banke, ali u tom svojstvu nema pravo glasa.

Upravljački odbor stalno je unutarnje tijelo Banke nadležno za donošenje odluka. Nadgleda svakodnevno poslovanje Banke, priprema odluke za potrebe Upravnog vijeća i vodi brigu o njihovoj provedbi. Sastaje se jednom tjedno. Upravljački odbor djeluje pod nadležnošću predsjednika Banke i pod nadzorom Upravnog vijeća. Ostalih osam članova čine potpredsjednici EIB-a. Članovi se imenuju na razdoblje od šest godina, uz mogućnost ponovnog imenovanja, a odgovaraju isključivo Banci.

U Banci djeluje i neovisni Revizijski odbor, koji izravno odgovara Vijeću Guvernera. Zadužen je za reviziju financijskih izvještaja EIB-a i Grupe EIB-a, godišnju provjeru pravilnosti poslovanja EIB-a i vođenja njegovih knjiga te provjeru usklađenosti poslovanja Banke s najboljom bankarskom praksom. Svoje godišnje izvješće za prethodnu financijsku godinu Revizijski odbor podnosi Vijeću guvernera, zajedno s očitovanjem Upravljačkog odbora. Revizijski odbor sastavljen je od šest članova koji se imenuju na razdoblje od šest uzastopnih financijskih godina, bez mogućnosti ponovnog imenovanja. Usto, Upravno vijeće može imenovati i tri promatrača radi pomoći Odboru u obavljanju posebnih zadaća.

GLAVNI NAGLASCI IZ OPERATIVNOG PLANA GRUPE ZA RAZDOBLJE 2025. – 2027.

- **Rast i konkurentnost poduzeća**
- **Visokorizična ulaganja u obliku poduzetničkog duga**
- **Istraživanja i razvoj u području disruptivnih tehnologija**
- **Obnovljivi izvori energije i održiva infrastruktura**
- **Sigurnost i obrana**

Očekuje se da će u razdoblju od 2025. do 2027. u žarištu biti dalekosežne tehnološke promjene, sve viša cijena klimatskih promjena i nužnost još većih ulaganja u obranu, stanovanje i globalne potrebe.

Predviđa se da će u 2025. ukupna vrijednost naših ugovorenih poslova porasti na 95 milijardi eura.

Ulaganja Banke u djelovanje u području klime i okolišnu održivost prelazit će 50 % ukupnih izdvajanja i u 2025. godini. Pojačat ćemo potporu rastu i konkurentnosti poduzeća, pri čemu ćemo više sredstava ulagati u visokorizične projekte koji počivaju na vlasničkom kapitalu i poduzetničkom dugu.

U Europi ćemo tijekom 2025. raditi na potpori sektorima poput obnovljivih izvora energije i održive infrastrukture, elektroenergetskih mreža i interkonekcija, bolje proizvodnje automobila, većih kapaciteta za proizvodnju i skladištenje zelenog vodika te manjih emisija ugljika u teškoj industriji.

Podržat ćemo novi program Strategic Tech-EU radi povećanja izdvajanja za istraživanja, digitalizaciju i tehnologiju. Povećat ćemo ulaganja u nove tehnologije poput kvantnog računalstva, umjetne inteligencije, biotehnologije i zdravstvenih znanosti.

Grupa EIB-a pojačat će pomoć koju pruža sigurnosnoj i obrambenoj industriji. Već su potpisani sporazumi o partnerstvu s NATO-vim Inovacijskim fondom i Europskom obrambenom agencijom.

Proširit ćemo financijsku i savjetodavnu potporu priuštivom stanovanju, ponajprije za mlađe naraštaje. Pritom ćemo veći naglasak staviti na tri područja: istraživanje novih tehnologija gradnje, energetska učinkovitost starijih stambenih prostora i novogradnju u području priuštivog stanovanja.

Očekujemo da ćemo 2025. izaći s novim inicijativama za stvaranje snažnije unije tržišta kapitala. Iznijet ćemo prijedloge za jačanje tržišta zelenih i digitalnih obveznica kako bismo europskim tvrtkama pomogli da dođu do više javnih i privatnih sredstava. Europski investicijski fond odigrat će ključnu ulogu kao predvodnik u sektoru rizičnog kapitala.

EIB Global posvetit će se sektorima poput vodoopskrbe, malog poduzetništva i energetske učinkovitosti. Nastavit ćemo s potporom Ukrajini i proširenju Europske unije na istok. Sredozemlje i supsaharska Afrika i nadalje će biti glavna žarišta naših globalnih nastojanja.

Naposljetku, Grupa EIB-a nastavit će s pojednostavljivanjem postupaka radi pružanja brže financijske i savjetodavne podrške jačanju europske konkurentnosti. Iznosit ćemo ambiciozne prijedloge za pojednostavljenje mandata za financiranje, ublažavanje zahtjeva za izvješćivanje i smanjenje birokracije.

Ključni prioriteti Evropske investicijske banke
Više možete saznati **ovdje**

PRIORITETI ^{ZA} PROSPERITET

Europska
investicijska banka | Grupa